

“Ο ΝΟΥΜΑΣ,”

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

(1903 — 1922)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ Γ. Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ — ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 42—ΑΘΗΝΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ : ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. . . 50 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 10
 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ . . . 100

ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ ΚΑΙ ΔΙΕΧΕΙΡΙΣΤΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΙ Ο,ΤΙ ΣΧΕΤΙΚΟ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΞΗ ΤΟΥ “ΝΟΥΜΑ,
ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΑΗΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1924

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΣΤΟ προηγούμενο τεύχος μας είχαμε εκφράσει την έλπίδα πως ή κριτική του Παρορίτη για τὸ Βουτυρά, ποῦκανε τόσο κρότο, θά ἔδινε ἀφορμή για μιὰ πλατύτερη συζήτηση ἀπὸ καθαρῶς αισθητικὴ ἀποψη, πάνω στὸ ἀμφισβητούμενο ἔργο τοῦ τελευταίου. Δυστυχῶς αὐτὸ ποῦ ἐλπίζαμε, δὲν ἔγινε, ἴσαμε τὴν ὥρα αὐτὴ τουλάχιστο. Ἀντὶ συζήτηση θεωρητικὴ, διαβάσαμε προσωπικοὺς λιβέλλους ἐναντίον τοῦ διαλεχτοῦ συνεργάτη μας καὶ διάφορες ἀκριβολογίες καὶ γενικότητες περὶ τέχνης, ποῦ δὲ διαρωτίζουνε διόλου τὸ ζήτημα. Μὰ ἀπὸ αισθητικοὺς ἀφορισμοὺς χορτάσαμε πιά. Ὁ Παρορίτης ἀπάγγειλε ἓνα ὀλόκερο κατηγορητήριο ποῦ εἶτανε συνάμα καὶ μιὰ ἀνάπτυξη τῶν δικῶν του αισθητικῶν ἰδεῶν. Ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ κατηγορητήριο ἔπρεπε νὰ διεξαχθεῖ ἡ συζήτηση, ἀρθρο πρὸς ἀρθρο, δίχως θυμους καὶ βρισιές, μὲ ηυχραιμία καὶ τέλεια ἀντικειμενικότητα.

Ἡ ΚΡΙΤΙΚΗ ὅσotόσο τοῦ Παρορίτη ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ διαβίσουμε καὶ κάτὶ ἀμίμητες γνώμες κάποιων νεαρῶν συνήγορων τῆς ὑπόθεσης τοῦ κ. Βουτυρά. Μάθαμε π. χ. μὲ μεγάλη μας ἔκπληξη πὸς ὁ κ. Βουτυρᾶς δὲν ἔχει σχέδιο γιατί... «τὸ σχέδιο τοῦ εἶναι μέσα στὴ σκέψη

του». Τέχνη όμως δὲν εἶναι ἡ σκέψη μας, αὐτὸ πού ἔχουμε μέσα στὸ νοῦ μας, μὰ κείνο πού φανερώνουμε κι ὁ τρόπος πού τὸ φανερώνουμε. Ἡ τὸ ἀμίμητο αὐτό: πὼς τὸ ἔργο τοῦ Βουτυρά πρέπει νὰ τὸ κοιτάξουμε ἀπὸ τοῦ σημείου πού μᾶς τοποθετεῖ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς! Ἡ ὥστε ἀντικειμενικὴ αἰσθητικὴ ἐχτίμηση ἐνὸς ἔργου δὲν ὑπάρχει! Καὶ γενικὰ παρατηρήσαμε πὼς ὅσα γραφτήκανε ὑπὲρ τοῦ συγγραφέα τῶν «Ἀλανιάρηδων» τὰ χαραχτήρισε μεγάλη φτώχεια πού ἢ προδίδει τέλειαν ἔλλειψη αἰσθητικῆς μόρφωσης ἢ δείχνει πὼς κ' οἱ ἴδιοι οἱ συγγοροὶ τῆς τέχνης τοῦ κ. Βουτυρά δὲν κατορθώσανε ἀκόμα νὰ πειθοῦνε γιὰ τὴν ἀξία αὐτῆς τῆς τέχνης.

ΒΕΒΑΙΑ, τίποτα σημαντικὸ δὲν παρουσιάζει ἡ ποίηση τοῦ Ἰωλέμη. Στὴ νεοελληνικὴ γραμματολογία, ἀργότερα, τῶνομά του θὰ περάσει μὲ ἄλλα, μαζί μὲ τόσα ἄλλα, στὴν ἀράδα, λίγο πῶς πάνω ἀπὸ τὸ δολοφονικὸ «κτλ.» πού κλείνει κάθε κατάλογο ὀνομάτων. Ἐνας στιγμυργὸς κι αὐτός, σὰν τόσοι ἄλλοι. Ἐπαιξε κάποιον ρόλο στὴν ἐποχὴ του, μὰ αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα. Ἡ ἐποχὴ του εἶταν τέτια πού νὰ μπορεῖ κι αὐτὸς νὰ παίξει ἕνα ρόλο. Δρόμο καινούριον δὲν ἀνοίξε, οὔτε τόσο ἕνα δρομαλάκι, ὅπως λ. χ. ὁ Δροσίνης. Ἀπλῶς, ἀκολούθησε κοίτιστα κοίτιστα ἄλλους: τὸ Δροσίνη περισσότερο, κι αὐτὸν ὄχι στὰ δυνατώτερα πετιέματά του—στὰ χαμηλότερα, στὰ εὐκολώτερα, στὰ πῶς ἀντιληπτά ἀπὸ τὸν πολὺ τὸν κόσμον. Ὁ «Νουμάς» ἔχει πεῖ πολλὰς φαρὰς: ἕσπερα τὴ γνώμη του γιὰ τὰ διάφορα βιβλία του. Ἴτσι: νὰ τὸν αἰχράνε τὸν ἄνθρωπον τὸ συμπαθητικὸ κι εὐγενικώτατον, μὰ αὐτὴ εἶταν ἡ ἀλήθεια καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τὴν κρύψει. Καὶ δὲν τὴν κρύψει, βλέπετε, καὶ σήμερον πού ὁ θάνατος ἐπῆρε τὸν ἄνθρωπον καὶ μὲτ' ἑμὲ τὸν ἄνθρωπον, φοβούμεσθε πὼς ἐπῆρε κι ὀλίγωρον τὸ ἔργο του, πού δὲν εἶχε σιγαλοὺς ζωῆς μέσα τ.υ.

ΑΥΤΗ, εἶπαμε εἶναι ἡ γνώμη μας γιὰ τὸν πεθαμένον ποιητή. Μὲ ἀπ' αὐτὴ τὴ γνώμη ἴσαμε τίς βρασιὰς καὶ τίς ἀπράξεις πού γράφοντο διάφοροι κριτοὶ ποετῆστροι γιὰ τὸ ἔργο, τὸ ὅποιον ἐπιτέλους ἔργον τοῦ Πολέμη, ὑπάρχει μεγάλη ἀπόσταση. Ἄλλο γνώμη, κι ἄλλο πρὸς αἰτίαν καὶ λίβελλος. Καὶ τὸ ἀπελπιστικώτερον εἶναι, πὼς μὲ τὴν μεραδιάντη ἀσέβεια γιὰ τὸν Πολέμη μιλήσανε ἴσα ἵσα ἐκείνου πού τραγουδοῦν καὶ δοξάζουν, ἔτσι ἀπὸ ἕνα νοσηρὸ ανομιπισμὸ, μὲτ' Ἀιγυπτιακὴ μοῦσικα

για μεγάλο ποιητή. Νά σᾶς ποῦμε τὴν ἀλήθεια, μπρὸς σὲ τέτοια . . . ποιητικά ξεφαντώματα, ὁ Πολέμης εἶτανε Δάντης τ' ὀλιγώτερο.

ΕΞΟΝ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν ἐκπαιδευτικὴ ἀναγέννηση πού ἀγωνίζεται νὰ φέρει μὲ τὰ ἐκπαιδευτικὰ του νομοσχέδια ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ὄνειροπολεῖ νὰ φέρει ἀληθινὴ ἀναγέννηση καὶ στίς καλλιτεχνικὰς σπουδές. Ἄ δὲν προφτάσει σὲ τούτη τὴ Σύνοδο, στήν ἐρχόμενη ἔμως Σύνοδο, τὸν Ὀκτώβρη δηλ. ὁ κ. Λυμπερόπουλος θὰ ὑποβάλει στήν Ἐθνοσυνέλευση μιὰ σειρά νομοσχέδια πού θάναδιοργανώσουν ἀπὸ τὰ θεμέλια τὸ Σχολεῖο τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Μὲ τὰ νομοσχέδια αὐτά, ἐξὸν ἀπὸ τᾶλλα πού θάφοροῦν τὴ διοίκηση καὶ τὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ Σχολείου, θὰ καταργηθεῖ καὶ τὸ σημερινὸ σχολαστικὸ σύστημα τῶν σπουδῶν καὶ θά αντικατασταθεῖ μὲ καλλιτεχνικὰ ἐργαστήρια, ἀτελιέ, πού θὰ μπορεῖ ὁ κάθε μαθητὴς τῆς ζωγραφικῆς ἢ τῆς Γλυπτικῆς, νὰκολουθεῖ ἕναν καθηγητὴ μοναχὰ σ' ὅλες τίς σπουδές του, πού θὰ μπορεῖ ἔτσι νὰν τίς λιγοστεύει, ἢ νὰν τίς μακραίνει, ὀνάλογα μὲ τὴν ἰδιοφυΐα του καὶ τὴν ἐπιμέλειά του. Ὁ κ. Λυμπερόπουλος ἔχει τὴν εὐγενικὰ φιλοδοξία νὰ χρησιμεύει γιὰ σταθμὸς προόδου ἢ ὑπουργία του.

ΓΝΩΣΤΟΣ ποιητὴς, ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτότερους, μιλώντας σὲ συνέντευξή του στὸν Ἐλεύθερο Τύπο, (19 τοῦ Μάη) γιὰ τὸν «Ποιητὴ ποὶ δὲν ἐπῆρε τὸ ἀριστεῖο» (!) σημειώνει τὰ παρακάτω ἀμίμητα :

α') «Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὸς ὁ Καβάφης εἶναι πολὺ πρωτότυπος, συχνὰ μάλιστα μᾶς ξαφνίζει ἡ ποίησή του σὲ βαθμὸ πού νομίζουμε πὸς βρισκόμαστε πρὸ πεζολογίας».

β') «Εἶναι ποιήματα στὸ ἔργο του πού δὲ λένε τίποτα ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἔχει καμιά σημασία».

γ') «Τὸ πῆρα ἀπόφαση πὸς τέτοιαι εἶναι τὰ ποιήματά του καὶ ὑπεχρέωσα τὸν ἐαυτό μου νὰ μ' ἀρέσουν» (!)

Κ' ἐμεῖς οἱ βέβηλοι ρωτᾶμε : Μήπως μὲ τ' ἀθάνατα αὐτὰ λόγια χαράζεται κανένα νέο εἶδος κριτικῆς, ἀπὸ κείνα πού καυτηρίαζε ἄλλοτε ὁ Ποιητὴς τῶν «Ἀσφόδελων», — ἔτσι «πίναμε καὶ λέγαμε ;»

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Φάνη Μιχαλόπουλου : ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΠΤΩΜΑ, δράμα σὲ πέντε μέρη—Μέρος πρώτο : Angelica.

Ὅπως κι ὁ Φάουστ, ὁ Ποθητός, ὁ ἥρωας τοῦ κ. Μιχαλόπουλου, πρόσωπο συμβολικό, δὲν μπόρεσε πουθενὰ νὰ βρῆ τὴν Ἀλήθεια, οὔτε στὴ *Γνώση*, οὔτε στὴν *Πράξη*, οὔτε στὴν *Αγάπη*. Αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψη τὸν κάνει δυστυχισμένο, τονὲ φέρνει σὲ ἄλλοφροσύνη, πού ξεσπάει σὲ ἓνα λυσσασμένο κατηγορητήριο ἐναντίον κάποιας Μοίρας, πού κυβερνάει τὴ ζωὴ. Στὴ μαύρη αὐτὴ ἀπελπισία του, ὁ Ποθητός ἐπικαλεῖται τὸ ἀνώτερο Πνέμα, πού κατοικεῖ στοὺς οὐρανοὺς, τὸ πνέμα τῆς ἀγνῆς Ἀληθείας, πού τοῦ κάνει τὴ χάρη νὰ ἐπικοινωνῆ συχνὰ μαζί του ἅμα ὁ ἴδιος τὸ θελήσῃ καὶ τὸ ἐπικαλεσθῆ, νὰ κατεβῆ γιὰ νὰ τοῦ διαλύσῃ αὐτὰ τᾶγμα σκοτάδια πού τοῦ βαραίνουν ἀπόψε τὴν ψυχὴ. Τὸ πνέμα αὐτὸ τὸ ἀνώτερο, τὸ ὑψηλό, τὸ καθαρό, εἶναι ἡ Angelica. Ἡ Angelica εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς ἀνώτερης Μορφῆς, τῆς Ἰδέας, τοῦ Ἰδανικοῦ κόσμου, πού ζητάει νὰ συλλάβῃ ὁ ποιητής. Ἡ Angelica εἰσακούει τὴν παράκληση τοῦ ποιητῆ, ἐπικοινωνεῖ μὲς του, τοῦ δείχνει τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀλήθεια. Μὰ τώρα πῶς εἶναι ἀργά. Ὁ Ποθητός, ἀπὸ τὸ ἀδιέκοπο καὶ ἐπίμονο κυνήγι τῆς Ἀληθείας, πού τῆς ἔκανε σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ, παραμελώνοντας τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ σπιτιοῦ του, ἔχει καταστήσει πιά ἓνα πτώμα, ἔχει τσακίσει, σωματικὰ καὶ ψυχικὰ. Τὴ στιγμὴ πού πρέπει νὰ ξεκινήσῃ γιὰ τὰ βουνὰ τῆς Ἀρκαδίας, ὅπου τὸν καρτερεῖ ἡ Ἀλήθεια, ὅπως τονὲ συμβούλεψε ἡ Angelica, τὰ πόδια του ἔχουνε λυγίσει καὶ δὲν ἀντέχουνε νὰνεβοῦνε τὴν ἄγρια βουνοκορφή. Ἡ ὑγεία του σακατεμένη, τὸ σπιτάκι του, κοντὰ στὴ θάλασσα, ρημαγμένο. Ἡ ἴδια ἡ γριά μάννα του, πού τονὲ θεώρει αἴτιο τῆς καταστροφῆς τῆς οἰκογενειακῆς τῆς γαλήνης, φτάνει στὸ σημεῖο νὰ τὸν καταραστῆ. Ἀρρωστός, καταρσμένος, δυστυχισμένος ὁ Ποθητός βρίσκει πῶς δὲν τοῦ ἀπομένει πιά τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ πεθάνῃ. Θὰ δοκιμάσῃ νὰ βρῆ τὴν Ἀλήθεια καὶ μέσα στὸ θάνατο. Ἔτσι φεύγει μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ νὰ πάῃ νὰ γκρεμιστῆ ἀπὸ ἓνα βράχο ἀφοῦ προτιήτερα ἀποχαιρητῆσῃ τὴ ζωὴ μ' ἓναν ὕμνο πρὸς τὴ Λευτεριά.

Ὁ κ. Μιχαλόπουλος καταπιάνεται ἓνα μεγάλο φιλοσοφικὸ θέμα. Γὰ πρόσωπά του εἶνε ὅλα σύμβολα πού κινοῦνται γύρω σὲ μιὰ κεντρικὴ ἰδέα. Μόνον πού δὲ μᾶς ξεκαθαρίζει ποιά εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδέα. Ὁ Ποθητός, τὸ

ἀνήσυχον πνέμα τῆς φιλοσοφικῆς ἔρευνας, ἡ γριὰ μάννα του, τὸ σύμβολο τῆς παλιᾶς Πίστης ποῦ ὄλο καὶ σβήνει, ἡ Angelica, τὸ πνέμα τοῦ ἰδανικοῦ κόσμου, καὶ ὅλα αὐτὰ μέσα σ' ἓνα φαντασμαγορικὸ φόντο μιᾶς ἄγριας Βαλπούργιας νύχτας, ὅπου τὰ πνέματα τοῦ ἄλλου κόσμου σμῆγουνε μετὰ τοὺς ἀνθρώπους κ' ἡ ψυχὴ ζῆ τις ἐντονώτερες στιγμὲς τοῦ πάθους της.

Μιά ὑψηλὴ φιλοσοφικὴ καὶ δραματικὴ πνοὴ περνάει μέσα ἀπὸ ὅλες τίς σκηνὲς τοῦ ἔργου. Ὁ κ. Μ. θέλησε μὲ μιὰν ἐντονη προσπάθεια νὰ μᾶς δώσῃ ἓναν Ἑλληνα Φάουστ. Μὰ ἐκεῖνος δὲν εἶχε βρῆθ' οὐθενὰ τὴν Ἀλήθεια. Ὁ Ποθητὸς ὅμως, ποῦ φαίνεται τόσο δυστυχισμένος ὥστε καὶ νὰ αὐτοχτονηθῇ, φαίνεται πὼς τὴν ἔχει ἀνακαλύψει. Εἶναι, ὅπως λέει ὁ ἴδιος, «ὁ πόθος τοῦ ψηλότερου». Αὐτὸ ποῦ λέει καὶ ὁ Γκαίτε στὸ δεῦτερον Φάουστ. «*Immer hoher muss ich steigen, immer weiter muss ich schauen*». Καὶ τί περίεργο! Ἐδῶ καὶ 17 χρόνια τοὺς ἴδιους αὐτοὺς στίχους εἶχα κ' ἐγὼ διυλῆξει καὶ τοὺς τύπωνα γιὰ μὴ στὸ ξώφυλλο τοῦ δευτέρου βιβλίου μου «Οἱ Νεκροὶ τῆς Ζωῆς», ἀν καὶ ἀπὸ διαφορετικῆ βέβαια ἀφορμῆ ξεκινώντας. Μὰ ἅμα ξίρει κανεὶς ποῦ κρύβεται ἡ ἀλήθεια, ἅμα κατάρρεε αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀνακάλυψη, τότε γιατί αὐτὴ ἡ μαίρη ἀπογοήτεψη; Ἄφραϊ ὁ κ. Μ. πιστεύει πὼς «κάθε στιγμὴ κατὰ κερδίζει ὁ κόσμος καὶ μ' ἓνα βῆμα ἀπότολμο στὸ πῶ καλὸ βαδίζει», τότε τί ἄλλο περισσότερο θέλει; Ἄμα κατέχει κανεὶς τὸ κλειδί τῆς εὐτυχίας, τότε, δὲν μπορεῖ, κάποια μέρα θ' ἀνοίξῃ τὴ σιδερόπορτα τοῦ καλλιτοῦ της. Ἡ φιλοσοφία τοῦ κ. Μ. παρουσιάζεται σὰν ἓνα ἰδιότυπο κράμα Νιτσεισμοῦ, Καρλαϊσμοῦ, Καντινιτισμοῦ, ἀκόμα καὶ Μαρξισμοῦ μὲ βάση τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἀτόμου. Χρειαζεται, θαρρῶ, ἀκόμα κάποιο ἐκκαθάρισμα, κάποια ἀποκρυστάλλωσιν στὶς ἰδέες του. Προπάντων λιγώτερον αὐτολεποίθησιν. Ὅχι, γιὰ τὸ Θεό, ἀλλὰ Βουτυρά. Τὸ θέμα ποῦ καταπιάνεται, εἶναι πολὺ ἐπικίντυνο. Ἡ τοῦ βάρους ἢ τοῦ ὕψους. Ἡ τὸ γελοῖο ἢ ἡ Μεγαλοφυΐα. Μέσος ὄρος δὲ σίκεται. Κι αὐτὴ ἡ φιλοσοφία τῆς ἀτομικῆς ἀνύψωσης καὶ τελειότητος, δὲ μᾶς ἱκανοποιεῖ. Τὴν ἀνώτερον ζωὴν δὲ θὰ τὴν ἐδημιουργήσῃ οὔτε ὁ Ποθητὸς τοῦ κ. Μ. ὅπως δὲν τὴν ἐδημιούργησε οὔτε ὁ Φάουστ τοῦ Γκαίτε. Τὴν ἀνώτερον ζωὴν μόνο οἱ κοινωνικοὶ ἀγῶνες θὰ μᾶς τὴν ἐδημιουργήσουνε καὶ τὸ ἄτομον μόνο σὰν ἓνα ὄργανον μέσα στὸν ἀγῶνα αὐτόν, ποῦ διεξάγει σήμερον ἡ μιὰ κοινωνικὴ τάξις ἐναντίον τῆς ἄλλης, ἔχει σημασία.

Ἄς εἶναι τὸ σπουδαῖον εἶναι πὼς ὁ κ. Μ. σκέφτεται, φιλοσοφεῖ, κατὰ ἔχει βάλει μέσα στὸ νου του, δὲν παρουσιάζει αὐτὴ τὴν ἀπελπιστικὴν κενότητα ποῦ παρουσιάζουνε οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς συνομήλικους του λογίους. Νέος ἄνθρωπος εἶναι καὶ κινθῶς εἶναι τόσο μελετηρὸς

και τὸ πνεύμα του τόσο ἀνήσυχον, μπορεῖ μιὰ μέρα, ἅμα ἢ λάβα τῶν ἰδεῶν του πάψη νὰ κοχλάζη, νὰ μᾶς παρουσιάσῃ καμιάν ἐκπληξη, φτάνει ν' ἀποφασίσῃ νὰ γίνῃ πειθαρχικώτερος στις ἰδέες του καθὼς και στὴ γλώσσα του τὴν τόσο σήμερα ἀναρχική. Ἡ Angelica του ἀποτελεῖ μιὰν ὄραία ὑπόσκηση.

Ι. Κ. Κορδάτου : Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821. (Ἐκδότης Γ. Ι. Βασιλείου) Ἀθήναι.

Μὲ τὸ βιβλίον αὐτό, ποῦσασε σὸν ἀληθινὴν μπόμπα ἀνάμεισι στὰ λιμνασμένα νερά τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, δὲν ἐξυεώνεται μόνο ἡ ὑπόληψη τῆς συφοριασμένης Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, μὰ ἀποκατασταίνεται, τὸ σπουδαιότερον, τὸ κῆρος τῆς Ἑλληνικῆς διανοητικότητος. Δὲν εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πὸν πιστεύουν πολλοί, πὼς τάχα τὸ Ἑλληνικὸ μυαλὸ ἔχασε τὴν παλιά του σιριτάδα, πὼς ὁ Ἑλληνας ἐγκέφαλος κατάντησε ἀνίκανος νὰ σκεφεῖ, πὼς εἴμαστε τάχα μὴ φυλὴ σάπια, καθυστερημένη, πὸν τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τινέ σιαματήσῃ στὸν κατήφορον τοῦ χαμοῦ τῆς. Ὅχι. Καὶ τὸ σημερινὸ Ρωμαῖκον μυαλὸ, χωρὶς βέβαια νὰ θέλουμε νὰ ποῦμε πὼς ἀποτελεῖ κανένα ἐξαιρετικὸ φαινόμενον, ὅπως ὑποστηρίζουνε οἱ πατριδοκάπηλοι, εἶναι ἓνα μυαλὸ πὸν μπορεῖ νὰ ἐτελέσῃ τὴ λειτουργία του, φτάνει νὰ τοῦ δοθοῦνε τὰ κατάλληλα βοηθήματα. Τὶ νὰ περιμένῃ καιεὶς ἀπὸ τὸ ταλαίπωρον αὐτὸ μυαλὸ ὅταν γιὰ καθημερινὴν του τροφήν τοῦ προσφέρνεται τὸ κολοκυθόζουμον τῆς ἐφημεριδογραφίας ἢ τὸ φασουλόζουμον τῆς κοινοβουλευτικῆς ρητορείας; Ἡ θρεφτικὴ τροφήν μὲ τὰ ὑγιεινὰ ουστατικά, πὸν μποροῦνε νὰ ἀφομοιωθοῦνε και νὰ μεταβληθοῦνε σὲ αἷμα, τοῦ ἔλλειψε ουστηματικά. Ἐφημεριδογραφία, Κοινοβούλιον, Πανεπιστήμιον, Λογοτεχνία, ὅλα αὐτὰ, στὸ μεγαλῆτερον τους μέρος, στήθησαν ἔως τώρα τόσες πηγὲς ουσκοτισμοῦ και ἀποκολοκύνθωσης. Καὶ ἡ ἀποκολοκύνθωση ὑπῆρξε ὀλοκληρωτική. Τὸ αἷμα ἔχασε τὴν σιριτάδα του, ὁ ὄργανισμὸς ἔχασε τὴ γονιμότητα του, τὰ μάτια θαμπώσανε και καταντήσανε κοντόθωρα, ἢ Ἀλήθεια, ἢ ὑψηλὴ Ἀλήθεια, πὸν πρέπει ν᾿ἄχῃ καιεὶς τὴ δύναμιν νὰ τὴν κοιτάζῃ πάντα κατάματα, μᾶς ἔγινε βαρετὴ και ἀνυπόφορη. Μὰ αὐτὸ δὲ σημαίνει πὼς μὲ μιὰ νέα κατάλληλη διαίτα, τὸ Ρωμαῖκον μυαλὸ δὲν μπορεῖ πάλε νὰ ξαναβρῆ τὸ δρόμον του.

Γι αὐτὸ ἀληθινὴ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη πρέπει νὰ χρωστοῦμε σὲ κάθε ἄνθρωπον πὸν ἔρχεται μὲ ἓνα βιβλίον του ἢ και μὲ μιὸ πράξιν του νὰ καταλαστῆ τὴν ἐξυγίανση τῆς Ἑλληνικῆς οκίψης, τὸ δυνά-

μωμα της, ύστερες ἀπὸ τὴ θανάσιμη ἀτονία καὶ ἀναμία πού εἶναι κίν-
 τυνος νὰ τὴν ὀδηγήσῃ στὸν τάφο. Ὁ Ψυχάρης μὲ τὸ **Ταξίδι του**, ὁ Γ.
 Σκληρός μὲ τὸ **Κοινωνικό μας ζήτημα**, ὅλη ἡ Κομμουνιστικὴ δράση
 πού γίνεται σήμερα στὸν τόπο μας, στὸ πολιτικὸ καὶ δημοσιογραφικὸ
 πεδίο, ἡ Σοσιωλιστικὴ μας Λογοτεχνία, ὅλα αὐτὰ εἶναι τὰ μόνια φωτεινὰ
 σημάδια, οἱ μόνες ἀληθινὲς ἐξιγαντικὲς προσπάθειες πού γίνονται σή-
 μερα ἀπὸ μερικὰ φωτισμένα πνέματα γιὰ νὰ σώσουνε τὸν τόπο μας
 ἀπὸ τὸ ρεξίλεμα τοῦ πνευματικοῦ εὐνουχισμοῦ καὶ τοῦ διανοητικοῦ θανά-
 του καὶ νὰ τονέ προσεγγίσουνε στὸ ἐπίκεδο τῶν ἄλλων πολιτισμένων
 λαῶν. Στῆ σειρὰ αὐτῆ τῶν καλῶν προσπαθειῶν ἔρχεται σήμερα νὰ πάρῃ
 μιὰ διαλεχτὴ θέση καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Ι. Κορδάτου. Τὸ βιβλίον αὐτὸ
 εἶναι ἡ πρώτη εὐσυνείδητη ἀπόπειρα πού γίνεται γιὰ νὰ γνωρίσουμε
 τὴ σύγχρονη ἱστορία μας. Γιατὶ ὅποιος ἰσχυριστῆ πὼς κατέχει τὴν ἀλη-
 θινὴ ἱστορία τοῦ 21, σημαίνει πὼς δὲν κατάφερε ἀκόμη νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ
 θολὴ ἀτμοσφαῖρα τῆς ἱστορικῆς μυθιστοριογραφίας. Τὸ 21 ἀπὸ τοὺς
 ἐπίσημους ἱστορικούς μας παρουσιάστηκε ἔως τώρα, ὄχι σὰν ἱστορία,
 παρὰ σὰν ἓνα ἐπαγωγὴ καὶ συγκινητικὸ ρομάντζο ποῦ μόνον σκοπὸ ἔχει
 νὰ κολακέψῃ τὰ ταπεινότερα ἔθνικὰ μὲς ἔνοτιχτα καὶ νὰ μᾶς παρου-
 σιάσῃ σὰ μιὰ φυλὴ μοναδικὴ τάχα στὸν κόσμον. Τὸ βιβλίον τοῦ Κορδί-
 του ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια πατριωτικῆς φαφλαταρίας, νὰ βάλῃ
 τὰ πράματα στὴ θέση τους. Καὶ εἶναι ντροπὴ, ντροπὴ γιὰ τὴν ἱστορικὴ
 ἐπιστήμη τῆς χώρας μας, πὼς ἓνα τέτοιο ἔργο ἀντὶ νὰ τὸ ἐπιχειρήσῃ
 ἓνας εἰδικὸς ἱστορικός, τὸ καταπιείστικε, καὶ μάλιστα μὲ τόση πρωτο-
 τυπία καὶ ἐπιτυχία ἓνας δικηγόρος, ἓνας δημοσιογράφος, ἓνας πολιτικός.

Ποιὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐπιτυχίας; Εἴτανε κανένα
 κρυμμένο ἱστορικὸ ταλέντο αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος καὶ ξεπετάχτηκε ἄξι-
 φνα; Τίποτα ἀπὸ αὐτὰ. Δὲ χρειάζεται νὰ εἶναι κανεὶς μεγάλο ταλέντο
 γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἰδῆ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια· φτάνει μόνον μάτια νὰ
 ἔχῃ γιὰ νὰ βλέπῃ, μάτια γιὰ νὰ τὸν πληροφοροῦνε, ὄχι μάτια γιὰ νὰ τονέ
 σκοτίζουνε. Μὰ ὁ συγγραφέας πρὶν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τὸ πλούσιον
 ὕλικόν του, εἶχε τὴν εὐτυχισμένη πρόνοια νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ μάτια του καὶ
 μὲ τὰ ἀπαιτούμενα γυαλιὰ πού ἔχουνε τὴ δύναμη νὰ βλέπουνε μακρὰ
 καὶ βαθιὰ δίχως νὰ τὰ προσβάλλῃ ἢ λάμπῃ τῆς ἐπίσημης παράδοσης ἢ
 οἱ πράσινοι καινοὶ τῆς κούφιας πατριδολατρίας. Καὶ τὰ γυαλιὰ αὐτὰ
 δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ θαυμάσια **Μέθοδος τοῦ ἱστορικοῦ Ὑλι-
 σμοῦ**. Τὶ οἶς ἔλεγα παραπάνω; Τὸ Ρωμαϊκὸ μυαλὸ δὲν εἶναι χαλα-
 σμένο. Δῶσε του ὑγιεινὴ τροφή καὶ θὰ ἰδῆς νὰ κἀνῃ πάλε θάματα. Ὁ
ἱστορικός Ὑλισμός λοιπὸν ἀποτελεῖ σίγουρα σήμερα τὴν ἀσφαλέστερη

Ιστορική μέθοδο και γι αυτό και την πιό υγιεινή τροφή για τὸ ἀνθρώπινο πνέμα. Μόνον μὲ αὐτόνε μπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ τὴν Ἀλήθεια, τὴν Ἀλήθεια ὄχι μόνον στὸ πεδίο τῆς Ἱστορίας παρὰ και στὸ πεδίο τῆς Τέχνης, τῆς Θρησκείας, τοῦ Δικαίου, καὶ σὲ κάθε ἄλλη περιοχὴ τῆς ἀνθρώπινης δράσης ποὺ ἐπηρεάζεται ἀπὸ οἰκονομικὰ αἷτια.

Αὐτὴ τὴ μέθοδο χρησιμοποίησε καὶ ὁ συγγραφέας κι αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας του. Καὶ μὲ τὴ θαυμάσια αὐτὴ μέθοδο εἶδε τὴν Ἀλήθεια. Πὼς ἡ ἐπανάσταση τοῦ 21 δὲν εἶναι κανένα ξεχωριστὸ θάμα, μοναδικὸ στὴν ὑφήλιο. Πὼς δὲν ὑπῆρξε κανένα ξεχείλισμα τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ποὺ δὲν μπορούσανε τίχα νὰ υποφέρουνε περισσότερο τὴ σκλαβειὰ (400 χρόνια πὼς τὴν υποφέρανε;) παρὰ τὸ φυσικὸ ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ἀκμῆς τῆς ἀστικῆς μας τάξης στὸ διάστημα τοῦ 17—18 αἰῶνα. Μιὰ και ἡ ἀστικὴ τάξη τότε ἔπρεπε νὰ ἀποχίση τὴν οἰκονομικὴ κυριαρχία, ἱστορικὸς νόμος τῆς ἐπέβαλε νὰ ζητήσῃ νὰ ποχτήσῃ καὶ τὴν πολιτικὴ, καταλύοντας τὴν Τούρκικη φεουδαρχία. Αὐτὸ εἶτανε ὄλο και τίποτα περισσότερο. Ὅστε ξεχείλισμα, οὔτε θίμα, εἴτε οἱ Ἕλληνες μὴ δυνάμενοι πλέον... ὅπως διδάσκει ἡ μεγαλόσχημη Πανεπιστημιακὴ σοφία ποὺ δὲ βλέπει πιὸ πέρα ἀπὸ τὴ μύτη της. Καὶ αὐτὲς οἱ περιήρημες «μορφαι τοῦ Ἀγῶνος», τί ξεσκέπασμα, τί ἀλύπητο μαστίγωμα, τί ψυχικὴ γύμνια! Ὁ Πατριάρχης, ὁ Καποδίστριας, οἱ κοιταμπάσηδες τῆς Ρούμελης, τοῦ Μορηᾶ, τῆς Θεσσαλίας, οἱ διάφοροι ὄπλαρχηγοί, τί ἀνιδρασιμὰ πνέματα, ἀντίθετα πρὸς τὸ δημοκρατικὸ πνέμα τῶ Νησιωτῶν, τί ὑπολογισμός, τί στενότητα στὴν ἀντίληψη τους. Ὅχι πὼς ζητούσανε νὰ προδώσουνε ἢ δὲ θέλανε τὴν ἀποτίναξη τῆς σκλαβιάς. Μὰ πὼς σὲ κάθε ἐνέργειᾳ τους καὶ σὲ κάθε λόγῳ τους προβάλλει, στὸ ἄπλετο φῶς ποὺ χύνει ὁ προβολέας τοῦ Ἱστορικοῦ Ὑλισμοῦ, ὄχι πιὰ ὁ ἀφηρημένος πατριωτισμός, ὅπως διδάσκει ἡ ἀπὸ καθέδρας Ἱστορία, μὰ ἡ ἀντίληψη τῶ συμφερόντων τους, ἡ **συνείδηση τῆς κοινωνικῆς τάξης τοῦ καθενὸς**, ποὺ αὐτὴ καὶ μόνη ρυθμίζει ὅλη τὴ δράση του, δίχως καμιὰν ἄλλη ἰδεαλιστικώτερη σκέψη.

Καὶ τώρα θὰ ἤθελα νὰ ρωτήσω κάποιους κούφιους κριτικοδημοσιογράφους, κάποιους Φ. Π. ποὺ καμώνονται τὸν ὑψηλὸ και ἄδολο ἰδεαλιστὴ. «Ποῦ εἶναι ὁ ἰδεαλισμὸς τοῦ Γρηγορίου Ε'; Ποῦ εἶναι ὁ ἰδεαλισμὸς τοῦ ἄλλου Πατριάρχου Κωνσταντινίου «ὁ ὁποῖος ἐπροπαγάνδιζε δραστηρίως τὴν ὑποταγὴν καὶ δι' ἀφορισμοῦ ἀπεθύρρυνε καὶ ἐφόβιζε τοὺς Ἕλληνας τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας;» Κεῖνο ποὺ βγαίνει ὀλοκάθαρα σήμερα εἶναι πὼς ὁ καθένας τότε, εἴτε κληρικὸς, εἴτε πολιτικὸς, εἴτε στρατιωτικὸς, πολιτευότανε ὄχι σύμφωνα μὲ τὸ συμφέρο τῆς ἀφι-

ρημένης έννοιας τής πατρίδας, μὰ σύφωνα μὲ τὸ *συφέρο τῆς τάξης του*. Ἔτσι οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ κοιτσαμπάσηδες ἀποδείχεται πῶς *δὲ θέλανε τὴν ἐπανάσταση*, γιατί τὴνὲ θεωρούσαν ἐπιζήμια στὰ συμφέροντα τῆς τάξης τους καὶ πῶς, ἂν κατόπιν ἀναγκαστήκανε νὰ μπουὲν κι αὐτοὶ στὸ χορὸ, εἶναι γιατί *πορασουθῆκανε* ἀπὸ τοὺς Νησιῶτες, πὸν ἔκπροσωποῦνε τὸ ἀληθινὸ πνέμα τῆς *ἀστικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης*. Καὶ τότε δλάκερη ἡ αἰσθητικὴ θεωρία περὶ *Ἰδεαλιστικῆς Τέχνης* (Σολωμός, Ἐλεύθεροὶ Πολιορκημένοι κλπ.) πὸν μᾶς ξεκουφαίνει τῶρα τόσα χρόνια ταυτιά μας, τί γίνεται ; Τί μένει ἀπὸ αὐτὴ τὴ θεωρία ὅταν οἱ κυριώτεροι ἀντιπρόσωποι καὶ ἥρωες αὐτοῦ τοῦ ὑψηλοῦ πατριωτικοῦ ἰδεαλισμοῦ, ἀποδείχνονται στὸ φῶς τῆς ψυχρῆς ἱστορίας κοινὸι ἄνθρωποι, πὸν ἄλλο δὲν εἶχανε στὸ νου τους παρὰ πῶς νὰ προστατέψουνε καλῆτερα τὰ συμφέροντα τῆς τάξης τους ;

Δὲ μιλοῦμε γιὰ τίς ὑψηλὲς παιδαγωγικὰς θεωρίαι τοῦ *Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου* περὶ *Ἑλληνικῆς πραγματικότητος*, πὸν ψάχνει νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ ἠθικὰ ἰδανικὰ τοῦ νέου παιδαγωγικοῦ σκολεῖοῦ μέσα στὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων τοῦ 21. Εἶναι γνωστὸ πῶς ἀνέκαιθεν τίς ἰδέαι τοῦ ἀριστοκρατικοῦ ἰδεολογικοῦ αὐτοῦ ντάντσιγκ, τίς χαραχτήρισε ἡ μεγαλήτερη ἐπιπολαιότητα καὶ ἡ ἐκμετάλλεψη, ἔτσι πὸν νὰ μὴν ἀξιῶνε τὸν κόπον γιὰ καμιὰ βαθῆτερη ἀνάλυση.

Αὐτὴ εἶναι ἡ σημασία τοῦ καινούριου αὐτοῦ βιβλίου πὸν ἦρθε ἄξαιφρα νὰ ταράξῃ τὰ βαλτονερία τῆς Ρωμιαϊκῆς Νιρβάνας. Μποροῦσε βέβαια σὲ πολλὰ μέρη νὰ εἶναι καὶ ἀποδειχτικώτερο. Μποροῦσε νὰ εἶναι ἡ φράση του πὸν δουλεμένη, πὸν φιλολογικὴ. Μποροῦσε ἀκόμη νὰποφύγη καὶ κάποιους χαμηλοὺς δημοσιογραφισμοὺς, πὸν δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν αὐστηρὴ ἐπιστημονικὴ ὑρὴ τοῦ β.βλίου. Μὰ εἴτε ἡ ἔλλειψη καὶ ἄλλων πηγῶν (παρ' ὅλη τὴν πλούσιαν βιβλιογραφίαν του) εἴτε καὶ ὁ πολεμικὸς, ἔξὸν ἀπὸ τὸν αὐστηρὰ ἐπιστημονικὸ, προορισμὸς τοῦ βιβλίου, δὲν ἐπέτρεψε νὰ παρουσιαστῇ τὸ βιβλίον πλουσιώτερον καὶ βαρῆτερον.

Κεῖνο πὸν δὲν μποροῦμε νὰ τοῦ συχωρέσουμε μὲ κανέναν τρόπο, εἶναι ἡ γλώσσα του. Καθαρεύουσα ! Φανταζόμεστε πόσο τρομερὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ δύναμη τῆς σχολαστικῆς παράδοσης σὰ βλέπουμε μὴ τόσο ἐπιναστατικὴ συνείδηση νὰ μὴ μπορῇ νὰ σπάσῃ τὰ δεσμὰ αὐτῆς τῆς νεκρῆς παράδοσης. Καὶ εἶναι ἀληθινὰ κρῖμα. Θὰ μποροῦσε ἀλιωτικὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ νὰπομεῖν κλασσικὸ στὸ εἶδος του, σὰν τὸ *Ταξίδι* τοῦ Ψυχίρη.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΔΙΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

[«Ρόζα κι άλλα διηγήματα», 'Αδ Παπαδήμα.
Έκδοση βιβλιοπωλείου «'Εστίας», Ι. Κολ-
λάρου. 'Αθήνα 1924]

Μέσα στην πνιγερή σαχάρα τής σύγχρονης πεζογραφίας, τὰ πέντε διηγήματα τοῦ κ. Διαμαντῆ Παπαδήμα, πού ἔβγαλε τελευταία ὁ παλιός ἐκδότης κ. Ι. Κολλάρος, εἶναι μιὰ δροσερή ὄσση, εὐχάριστη καί γιά τήν ψυχή καί γιά τὸ μάτι τοῦ πολιτισμένου ἀναγνώστη. Εἶναι μιὰ ἔρμητικὴ νεροφλέβα πού τρυπάει τὸν κατάξερο βράχο γιά νὰ ξεχυθεῖ —ρυάκι στήν ἀρχή ἀπαλοχάιδευτο, κατασράχτης ὕστερα βουερός πού ἁρμάνει πρὸς τὸν Ὁκεανὸ τῆς Τέχνης, καθὼς ἔλεγε μὲ τὴ συνηθισμένη του ἀδρὴ φρασεολογία, τεχνίτης ἀπαραμίλλος σὲ παραστατικὴ ἔκφραση, ὁ ἀλλόγλωσσος ποιητῆς τῶν «Φύλλων τῆς Χλόης». Εἶναι ἀπὸ τὰ λίγα ἔργα πού δικαισιτώνουνε πὼς ἡ θεία φωτιὰ δὲν ἐσθίει στὰ στήθια τῶν Νέων, πὼς λάμπει ἀκόμη ὁ προμηνηυτῆς πυρσός πού ἱ' ἀναγγελλεῖ στὸ ἀποχαυνωμένο πλῆθος τῶν πνευματικῶν εὐνούχων μιὰν ἐνδοξή καί γρήγορη νίκη.

Ὁ κ. Διαμαντῆς Παπαδήμας, διηγηματογράφος πρωτότυπος ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ διηγήματα, ἀπὸ τότε πού, παιδί ἀκόμη, τύπωνε τὰ πρωτόλειά του στὰ λογιῆς ἑβδομαδικὰ περιοδικά, καί ὕστερα, κατὰ τὸ 1916, στὸ ἰδιόκτητο καί λιγδύσω περιοδικὸ «Αὐγή», πρωτότυπος καί λεπτεπίδημα διηματογράφος, ἐδραιώνει τὴν κληρὶ τῆς φήμης μὲ τὴν παραπάνω πρώτη του συλλογὴ καί παίρνει μιὰ θέση ἀξιοζήλευτη ἀνάμεσα στοὺς νέους πεζογράφους μας.

Τὰ διηγήματά του ἔχουνε περίσσια χάρη ἀφηγηματικὴ, τέχνη, παρατήρηση, δροσιὰ καί πολὺ περισσότερο μιὰ ποιήση στήν ἔκφρασή τους, ἔπως πολὺ σωτὰ παρατήρησε κι ὁ κ. Ξενοπούλος γράφοντας σχετικὰ στήν ἑφημερίδα «'Εθνος». Τὸ ὕφος του, ὕφος ρυθμικώτατο, ἀπαλό, εὐγενικό, μᾶς γοητεύει, ἔπως δταν διαβάζουμε τίς «μουσικὲς» ἐκείνες σελίδες ἀπὸ τὴν «Κερένια Κοῦκλα» τοῦ Χρηστομάνου ἢ ἀπὸ τὸ «Φθινόπωρο» τοῦ Χατζόπουλου.

Οἱ εἰκόνες του, παραστατικὲς, ἀνασαίνουνε πλέρια μέσα στήν Ἑλληνικὴ φωτοχαρὶ, εἶναι ἀκουαρέλλες τοῦ πράσινου καί τοῦ καθαροῦ, ἔπως λ. χ. στὸ τελευταῖο ἀγροτικὸ διήγημα τῆς σειρᾶς: «'Αργυρώ». Τὰ πᾶθη, ἔρωτες καί μικροχαρές, πού συνταράζουνε τοὺς ἥρωες τῶν

διηγημάτων αὐτῶν («Ρόζα» καὶ στὸ «Γουρισμὸ τοῦ ἀδελφοῦ») μᾶς προκαλοῦνε μιὰν ἀξίαστη συγκίνηση, ἀνάλογη μὲ τὸ θέμα τοῦ ξετυλίγουμε. Ἄλλὰ καὶ στὰ ρεαλιστικώτερα σημεῖα, ὁ κ. Παπαδήμας δὲν ἀπολησμονεῖ πῶς «καλλιτέχνης ἀληθινὸς εἶν' ἐκεῖνος τοῦ δημιουργεῖ ὁμοῖα πράγματα», καθὼς λέει κι ὁ Wilde, καὶ πῶς «σκοπὸς τῆς Τέχνης εἶναι νὰ φανερώνει μόνο τὴν Τέχνη, κρατώντας κρυμμένο τὸ δημιουργό». Ἔτσι κ' ἡ ἔκφρασή του στὰ σημεῖα τὰ ρεαλιστικά μᾶς δείχνεται δλοκληρωτικὴ πολιτισμένη, ἔκφραση λογοτεχνικὴ τοῦ ἔξεν ἔχει καμμιά συγγένεια μὲ τοὺς χασισσοποτισμοὺς καὶ τίς βωμολοχίες κάποιων «Χαμένων κορμιῶν».

Ὁ κ. Διαμαντῆς Παπαδήμας, καθὼς κι ὁ κ. Φώτης Κόντεγλου, κ' ἕνας-δυὸ ἀκόμη νέοι πεζογράφοι (κι ἀνάμεσα σ' αὐτούς, ὁ πρῶτος χαμένος ἐκλεχτὸς τῶν Γραμμάτων, ὁ Παναγῆς Μπατιστάτος) εἶναι ἡ δροσερὴ ὄραση τοῦ ξανοίγουμε μέσα στὴ σύγχρονη διηγηματογραφικὴ σαχάρα, εἶναι ἡ χάρις κ' ἡ πρωτοτυπία μέσα σιτούς πιθηκισμοὺς τῶν νεαρῶν ἐστῆτ, τοῦ λὲς κ' ἔχουμε ὡς μοναδικὸ μέλημά τους πότε νὰ μᾶς δίνουμε ὁ πὲ μορφὴν νέων διηγημάτων ὅσα κακοχινέ'ανε ἀπὸ κακομετάφρασε Σκανδιναυῶν καὶ Ρώσων συγγραφέων, καὶ πότε νὰ μᾶς παρουσιάζουνε μιὰν ἀνυπόφορη μίμηση τῆς *Ταβερνολογίας* τοῦ Δημοσθένη Βουτυρᾶ, τοῦ κι αὐτὴ θαρρεῖς βι ἔχασε ἀπὸ τὴ συχνὴ χρῆση (διάβαζε κατάχρηση) τὴν πρώτη ἡμερομηνία τῆς, τοῦ μᾶς θάμπωσε σιτούς «Ἀλανιάρηδες» καὶ στὴ «Ζωὴ Ἀρρωστημένη».

Ἡ μὴ προσαρμογὴ τοῦ κ. Παπαδήμα, ἰδίως στὰ τελευταία τοῦ διηγήματα, (βλέπε καὶ στὴ «Μοῦσα» Ἰουλίου 1923, διήγημα τοῦ ἴδιου συγγραφέα: «Κ' ἡ ἔρημιά μᾶς κύκλωνε») σις παραπάνω διάφορες Σχολές καὶ ξερὲς ἀπομίμησης, εἶναι ὁ κυριώτερος λόγος τοῦ μᾶς κἀνει τὸ ἔργο του τόσο συμπαθητικὸ, ἔργο, καθὼς εἶπα, πρωτότυπο, μὲ ἀτομικὸ χαραχτήρα καὶ μὲ γνῶρισματά τεχνῆς ἰσορροπημένης καὶ σοβαρῆς.

ΙΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΟΡΕΛΛΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΑ

(Ἑλληνική ἔκφραση Στ. Μαρδάτου - Ἀνεμόνα. Ἔκδ. Ζηκάκη).

Οἱ ἐκδότες μας τὸν τελευταῖο αὐτὸν καιρὸ ἀγωνίζονται νὰ μᾶς γνωρίσουνε τοὺς γνωστούς καὶ ἀγνωστούς λογοτέχνες καὶ τόσοι εἶναι ὁ ζήλος τους, ποὺ πολλὰς φορὲς βρίσκουμε δυὸ καὶ τρεῖς μετάφρασεις τοῦ ἴθιου βιβλίου χωρὶς ὥστόσο νὰ προσέχουν οἱ μεταφραστὲς ὥστε ἡ τελευταία μετάφραση νὰ μὴν εἶναι τοῦλάχιστο χειρότερη ἀπὸ τὴς προηγούμενες. Καὶ μέσα ἀπὸ τὸ μεταφραστικὸν αὐτὸ συναγωνισμὸ πῶς χαμένοι βίθαια βγαίνουμε ἑμεῖς, ποὺ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ διαβάσουμε ἕλες αὐτὲς τὴς μετάφρασεις τὴς βιαστικῆς, τὴς ἀπρόσεχτης καὶ πολλὰς φορὲς ἀκατανόητης· γιὰτὶ ἐξὲν ἀπὸ τὰ διάφορα μεταφραστικὰ μαργαριτάρια, ποὺ ψαρεύει κανεὶς μέσα στὴς σελίδες τῶν βιβλίων αὐτῶν, συναπαντάει καὶ μιὰ γλώσσα ποὺ κάθε ἄλλο εἶναι βέβαια παρὰ γλώσσα ἑλληνική. Κι ἂν εἶναι δύσκολο στοὺς ἐκδότες νὰ ἐξελέξουνε τὴν εὐσυνειδησία τῶν μεταφραστῶν, τοὺς εἶναι θαρροῦμε ἐπιβεβλημένο νὰ τυπώνουνε τὰ βιβλία τους σὲ γλώσσα, ποὺ νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴ διαβάσει καὶ νὰ τὴν καταλάβει. Μὰ ἴσα ἴσα τώρα τελευταία, παρατηροῦμε τὴν ἀμέλεια αὐτὴ ἀκόμα καὶ στοὺς καλύτερους ἐκδότες μας, ποὺ, δὲν ξαίρουμε γιὰ ποιоὺς λόγους, μᾶς παρουσιάζουνε ἀληθινὰ ἐξαμβλώματα καὶ τερατουργήματα τέτοια, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς κάνουνε νὰ σιχαθοῦμε ὅλα τὰ γνωστὰ μεγάλα ὀνόματα, ἴσοι δὲν ἔχουμε τὴν τύχη νὰ τὰ διαβάσουμε στὴ γλώσσα τους.

Ὁ κόσμος, ποὺ διαβάζει ἀνεξέταστα τὴς μετάφρασεις αὐτὲς πρέπει νὰ μάθει πῶς δὲ διαβάζει. Ἄοτί, Χάινε, ἢ Πέε μὰ πῶς διαβάζει Πικρό, Δόξα καὶ Ἀνεμόνα καὶ πρέπει νὰ γελάει μὲ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς κι ὄχι μὲ τοὺς πρώτους, ποὺ δὲν ἀπόχτησαν ἄδικα τὴ φήμη τους καὶ πρὸ παντὸς πρέπει νὰ μάθει ν' ἀγαναχτεῖ μὲ κείνους ποὺ τότε θρέφουνε μὲ τέτοια πνευματικὰ ἐξαμβλώματα καὶ νὰ δυσπιστεῖ λιγάκι πρὸς ὅλη αὐτὴ τὴν τρομερὴ μεταφρασεομανία ποὺ κάτω ἀπ' τὴν αἰγίδα τῶν γνωστῶν ξένων ὀνομάτων κοντεῖει πῶς νὰ καταστήσει μιὰ ἀσυνείδητη κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρηση.

Δὲ θὰ χάναμε τὸν καιρὸ μας νὰ διαβάσουμε καὶ νὰ κρίνουμε τὴς κακότεχνες αὐτὲς μετάφρασεις, ἂν δὲν εἶχαμε τὴν πεποίθησιν πῶς πρέπει νὰ κάνουμε ὅ,τι μπορούμε γιὰ νὰ σταματήσῃ πῶς τὸ κακὸ καὶ γιὰ νὰ

αναγκάσουμε τούς μεταφραστές νά καταλάβουν πώς ή μετάφραση δέν είναι παιχνίδι, ούτε δουλειά τού καθενός αλλά μιὰ επίπονη εργασία πού προϋποθέτει όχι μόνο τήν τέλεια γνώση μιᾶς ξένης γλώσσας, μὰ πρὸ παντός και πρῶτα - πρῶτα τῆς δικῆς μας, γιά νά μὴν ἀηδιάζουμε διαβάζοντας, λόγου χάρη, τῆ *Μορέλλα* και ἄλλα φανταστικά διηγήματα τού Πόε σὲ ἑλληνική ἔκφραση τού κυρίου *Στέλιου Μαρᾶτου* 'Ανεμώννα.

Δέν μπορούμε βέβαια μὲ κανέναν τρόπο νά παραδεχτοῦμε, μ' ἔλο πού δ κ. 'Ανεμώννας μᾶς τὸ βεβαιώνει, πὼς τὰ γραφόμενά του εἶναι ἡ ἑλληνική ἔκφρασις τῶν παράδοξων ἱστοριῶν τού Πόε, γιατί θὰ εἶτανε μεγάλη κακοπιστία ἀπὸ μέρους τού ἔκφραστή νά δίνει ὅτι ἔκφραση θέλει σὲ πράματα εἰπωμένα και μάλιστα γραμμένα ἀπὸ ἄλλους. Μὲ ἔλη τὴν καλὴ θέληση πού ἔχουμε νά παραδεχτοῦμε πὼς μέσα σὲ παράδοξες ἱστορίες ἐπιτρέπεται ἡ καλύτερα ἐπιβάλλεται νά εἶναι ὅλα παράδοξα, εἰ θὰ μπορούσαμε νά μὴν παρακαλέσουμε τὸν ἔκφραστή νά μᾶς ἐξηγήσει μερικά πράματα, σὰν τ' ἀκόλουθα, λόγου χάρη :

Στὴ σελίδα 9 γράφει : « Τὰ ταλέντα τῆς δέν ἦσαν μιᾶς ἄλλης συμβολῆς »

Στὴ σελ. 11 : « Οἱ γαλάζιες φλέβες τού χλωμότατου μετώπου τῆς ἐγίναν ὑπεροχικῆς. » και στὴ σελ. 14 : « πιδ ἔναργέστερες. . . »

Στὴν ἴδια σελίδα γίνεται λόγος γιά κάποιο ἄγνωστο δέντρο, πού ὀνομάζεται *κυπραία* και πού φανταζόμαστε πὼς θὰ εἶναι ἡ κύπερη ἢ μᾶλλον « *le cyprès* » ὅπως λέει και ἡ γαλλικὴ μετάφραση. *Κυπραία* λοιπὸν = *κυπαρίσσι*.

Στὴ σελίδα 21, κάποιος ἄνθρωπος ἔχει μύτη *γλαυκή*, δηλαδή γαλαζοπράσινη, σὰν τὰ γλαυκὰ τὰ μάτια !

Στὴ σελ. 28 : κάποια κυρία « ἔβρισκόταν στὴ στερνὴ περίοδο μιᾶς πολὺ ἄγριας ὕδρωπιας » ! και ἔχουμε τὴν ὑποψία πὼς ἡ ὕδρωπια αὐτὴ θὰ εἶναι ὁ ὕδρωψ ἢ ἡ ὕδρωπικία, ἡ ὅποια ἔδινε στὴν ἴδια κυρία (σελ. 29) « μιὰ σιλουέττα ἐπίσημη και μεστώμενη ἀπὸ μεγαλόπρεπη ἐπιδητικότη, » ! καθὼς και κάποια ἐκικὴ χροιά.

Και πάρα κάτω, στὴ σελίδα 33, βλέπουμε κάποιον « ἀκουμπισμένον σύγκορμα πάνω στὸ *μουράγιο*. », ὅχι βέβαια τού λιμανισοῦ, καθὼς πολὺ δίκαια θὰ φανταζότανε κανεὶς, ἀλλὰ τού δωματίου, δηλαδή *contre le mur* ἢ *la muraille*, ὅπως λένε κ' οἱ γάλλοι, ἐξ οὗ και τὸ ἑλληνικὸ *μουράγιο* = *τοιχος*.

Ἔτσι πολλὲς φορές ἀναγκαζόμαστε νά καταφεύγουμε στὴ γαλλικὴ μετάφραση γιά νά καταλάβουμε τὴν ἑλληνικὴ ἔκφρασιν, (πού ε

Θεός να τὴν κάνει ἑλληνική !) πρὸ παντὸς ἔταν σκοινιάδουμε πάνω σὲ ἀκατανόητες φράσεις σὰν τὶς πάρα κάτω :

Σελ. 35 : « . . . ἔλιως νὰ ἀδράξῃ τὴν παραμικρότερη σκιά αὐτῆς τῆς συμπεριφορᾶς . » δηλαδὴ sans prendre ombrage d' une conduite.. » ποὺ πάει νὰ πει ἢ πὼς ὁ Baudelaire δὲν ἤξαιρε ἀγγλικά ἢ πὼς ὁ ἐκφραστής δὲ σκαμπάζει γρὺ γαλλικά. Γιατὶ καὶ πάρα κάτω στὴν ἴδια σελίδα μεταφράζει *εταιρεία* τὴ γαλλικὴ λέξη *société* ἐκεῖ ποὺ θέλει νὰ πει συντροφιά « ἔλη ἢ ἔταιρεία - γράφει - σηκώθηκε στὸ πόδι » καὶ στὴν προηγούμενη σελίδα περιγράφοντας τὸ σκελετό, ποὺ ἐκρέμεταν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῆς συντροφιάς, τῆς ἴδιας αὐτῆς ἔταιρείας δηλαδὴ, λέει : « . . . τᾶλλο πόδι ἀφημένο ἐλεύτερο ἐφάνταζε στὸ διάμεσο τῆς ἀριστερῆς μασχάλῃς . . » ἐνῶ στὴ γαλλικὴ μετάφραση διαβάζουμε : « L' autre jambe, qui n' était pas retenue d' un lien semblable, jaillissait du corps à angle droit . . . » !

Μὰ τὸ χειρότερο εἶναι, ποὺ ἡ φαντασία του, ἢ τόσο λίγο ποετικὴ ξεπερνᾷ καὶ συμπληρώνει ὥστὸσο τὴ φαντασία τοῦ Πέε· κ' ἔτσι ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ ἔκφραση τῶν διηγημάτων τοῦ ἀμερικανοῦ ποιητῆ φαίνεται περισσότερο σὰ μιὰ νεώτερη ἔκδοση διωρθωμένη καὶ ἐπηυξημένη παρὰ σὰ μετάφραση. Καὶ τὴν ιδέα αὐτὴ μπορεῖ ὁ καθένας νὰ τὴν σχηματίσει, ἔταν διαβάσει πὼς οἱ λίγες αὐτὲς ἀγγλικὲς φράσεις :

The king elevated his forehead into innumerable wrinkles ; the gouty little old man buffed like a pair of bellows ; the lady of the wingding—sheet waved her nose to and fro ; the gentleman in the colton drawers pricked up his ears ; she of the shroud gasped like a dying fish ; and he of the coffin looked stiff and rolled up his eyes — ἔξουν μεταφραστῆ μετὲν ἀκόλουθο τρόπο : (σελ. 40)

«Ὁ Βασιλιάς—Λοιμὸς ἐισάμισε τὸ μέτωπό του σὲ ἄπειρες ρυτίδες. Ὁ ἀνθρώπισκος μετὲ τὸ ἐξογκωμένο πρόσωπο ἀναλύθηκε σὲ νευρικούς σπασμούς. Ἡ δέσποινα μετὲ τὸς ξέσκεπους μαστοὺς ἐταλάντευε τὴ μεγάλη τῆς μύτη, σὲ εἶδος μορφασμοῦ ὄχι καὶ πολὺ τρυφεροῦ. Τὸ παράλυτο καὶ ξεραγκιανὸ ὑποκείμενο μετὲ τὴν ὠριόπλευση φορεσιὰ ἐκάρφωσε τὰ σάλευτα μάτια του πάνω σὲ κόκκινες ρόγες τῶν βυζιῶν τῆς λίγο ἐλαφρῆς νέας γυναίκας. Ὁ ἀνθρώπος μετὲ τὰ πάλλευκα περιπόδια καὶ τὴν κίτρινη περισκελιὰ, ἐτόνωσε τὶς σπασμωδικὰ ἀνατριχάδες τῆς ἄφθαστης μέθης του. Κ' ἡ ὑδρόπληχτη δέσποινα ἄρχισε νὰ μουγκρίζῃ τρομερὰ σὰ νὰ ἐβριοκόταν πάνω στὴν πιὸ σοβαρὴ ἐξέλιξι τοῦ μουσικοῦ τῆς Ἀφροδίτης.»

Κι ακολουθούνε ακόμα πέντε σειρές πού εὔτε σὲ ἀγγλικὸ κείμενο τίς βρίσκουμε εὔτε στή γαλλικὴ μετάφραση.

Ἔτσι λοιπὸν ἐκφράζεται ὁ Πόε ἐλληνικά· μὰ μὲ τὸ στέμα τοῦ κ. Ἀνεμώνα βέβαια, πού ἔχει μόνον αὐτὶ μὰ εὔτε γαί τοὺς τίτλους δὲν ἄφησε στή θέση τους, ἀφοῦ τὸ King Pest τὸ ἔκανε «ὁ Περφυρογέννητοι»; καὶ τὸ Silence, «ὁ ἄνθρωπος τῆς μοναξιάς», καὶ τὸ δικ. μας τὸν ἄλκμᾶνα τὸν ἄφησε *Alcman!* καὶ τοὺς στίχους του:

«Εὔδουσιν δ' ὄρεων κορυφαί τε καὶ φάραγγες
πρώονές τε καὶ χαράδραι,...

τοὺς μετάφρασε ἀπὸ ξένη γλῶσσα.

Καὶ μὴ νομίζετε πὼς αὐτὰ εἶναι ἔλα—ἔλα, ἔσα μπορείτε νὰ συλλέξετε μέσα στὸ πελώριο αὐτὸ στρεῖδι—βιβλίο· ὅπου καὶ νὰ τὰναίξετε θησαυρὸς δλόκληρος ξεχύνεται. Φανταζόμεστε πὼς ἂν προμάντευε κανεὶς στὸν Πόε τὸ τι τὸν ἐπερίμενε στὸ 1924, ποτὲ του δὲ θ' ἀποφάσιζε νὰ γράψῃ τίς παράδοξες ἐκείνες ἱστορίες του.

I. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Γεωρ. Αἰλιονίτου : «Ἐκλογὴ Νεοελληνικῶν Ποιημάτων». Ἐκδότης Γ' Ι. Βασιλείου.—Ἀθήναι 1924.

Γλαύκου Ἀλιθέρου : «Ὁ Γυμνὸς Ἄνθρωπος». Σηγήματα.—Κύπρος 1924.

Α. Ἀσρη : «Στίχοι». Ἀθήναι 1924.

Πέτρου Χάρη : «Ἡ τελευταία νύχτα τῆς Γ' ἡς κι ἄλλα διηγήματα». Ἐκδοση περιοδικοῦ «Νέα Γράμματα».—Ἀθήναι 1924.

Σωτήρη Σκίτη : «Προτοῦ ν' ἀράξουμε». Ποιήματα.—Ἀθήναι 1924.

Γεωρ. Σπαταλά : «Ἄνθοδὲσμη ἀπὸ τῆ Ρόμη καὶ τῆν Ἴταλίαν». Μεταφράσεις. Ἐκδότης Ι. Ν. Σιδέρης. Ἀθήναι 1924.

Μπαῦρον : «Μάγνητος». Δραματικὸ ποίημα. Μεταφραστὴς Ἀναστάσιος—Μιλῆνος Στρατηγόπουλος. Ἐκδότης Μιχ. Ζηκάκης. Ἀθήναι 1924.

Ὁσκαρ Οὐάιλδ : Τὸ πορτραῖτο τοῦ Ντόριαν Γκριέη. Μεταφραστὴς Κ. Καρβαῖος. Ἐκδότης Χρ. Γαυιάρης. Ἀθήναι 1924.

Henri Barbusse : Ἡ Κόλωση. Μετ. Χ. Ἐκδότης Χρ. Γαυιάρης. Ἀθήναι 1924.

Henrik Ibsen : Ἡ Κυρά τῆς θάλασσης. Μετ. Πέτρος Ἀτρεΐδης. Ἐκδότης Χρ. Γαυιάρης. Ἀθήναι 1924.

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΔΙΑΝΟΙΕΣ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ — ΘΑΜΥΡΙΣ ΒΟΓΟΠΟΥΛΟΣ
(1882 — 1920)

Τὸ νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ πρόσωπα ποὺ δὲν ὑπάρχουν εἶναι περισσότερο εὐκολο παρὰ νὰ κρίνει μιὰν ὑπαρξὴ ποὺ ἀκέμα κινιέται κάτω ἀπ' τὸ φῶς. Μιλούσαμε ὡς τὰ τώρα γιὰ τὴν Καμπύση μὲ τὴν κρίση ἀνεμπέδιστη, γιὰτὶ ὁ Καμπύσης δὲν ὑπαρχε· κι ἀγνοούσαμε τὸ πρόσωπο ποὺ θυμόμαστε σήμερα, γιὰτὶ ζοῦσε ἀκόμη. Ἡ ὑπαρξὴ εἶναι ἐμπέδιο πάντοτε γιὰ τ' ἀντίκρουσμα τῆς καθαρῆς ἀλήθειας ποὺ δὲ λάμπει παρὰ μὲ τὴν προοπτικὴ τοῦ καιροῦ, ποὺ μᾶς δίνει ὁ Θάνατος, ὁ μέγας ἐπανορθωτῆς.

Γεννημένος στὴν Καλαμάτα στὰ 1822 ὁ Γρηγόρης Βογόπουλος, ἔζησε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1920, ὕστερα ἀπὸ πρωτάκουστη ἀρρώστια ποὺ τὸν εἶχε καρφώσει ἀκούνητο στὸ κρεβάτι ὀχτῶ ὀλίκερα χρόνια, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ τελειώσει τὴν ἀποστολὴ ποὺ τοῦ ἀνάθεσε ἡ φύση γιὰ τὸ γηῖνό του τὸ δρόμο. Ἡ ἀποστολὴ του εἶταν ἡ φιλοσοφία, καὶ τὸ εἶδος τῆς φιλοσοφίας του εἶταν ἡ αἰσθητικὴ ἀντίληψη κ' ἐξήγηση τοῦ φαινομενικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου μέσα στὸ αὐλάκι τοῦ καθαροῦ φυσιοκρατισμοῦ.

Γιὰ ὑπηρετικὸ τῆς ἀντίληψης αὐτῆς ἔπαιρνε τὸν πόνο, τὸν ἠθικὸ πόνο, τὸ μεγάλο αὐτὸ πατέρα τοῦ ὥραίου καὶ τ' ἀληθινοῦ, καὶ παραδέχονταν καὶ διδάσκει κ' ἐφάρμοζε στὴ ζωὴ (γιὰτὶ ἔτι τὸν χαρακτηρίζει ἰδιαιτέρως εἶναι ἡ ἐμπραχτὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἰδεῶν του) πῶς τίποτ' ἕξιο δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει χωρὶς αὐτόν. «Ὁ Πόνος» ἔλεγε «εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τοῦ μυστικοῦ τοῦ Παγκόσμιου Σκοποῦ», εἶναι ἡ «Λυδία λίθος» ἔπει δοκιμάζεται τὸ βᾶθος κ' ἡ ἀντοχὴ τῆς καρδιάς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πόνος εἶναι νοόμετρο. Γιὰ νὰ χάσει κανεὶς τὸ νοῦ του ὑποφέροντας, θὰ παῖ διὶ δὲν εἶχε νοῦ, ἀφοῦ χάνει κανεὶς μονάχα κείνο πεῦχει. Ὁ δυνατὸς νοῦς λοιπὸν θρέφεται καὶ δυναμώνει ἀπὸ τὸν πόνο, καὶ τοῦ τονώνεται ἡ εὐσπλαγχνία κ' ἡ ἀρετὴ, ἔπως φθείρεται καὶ χάνεται καὶ τῶνα καὶ τᾶλλο στὸ μικρόψυχο καὶ δειλόκαρδο πνεῦμα. Ὁ πόνος εἶναι ὁ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ ἰδρωτοστάλαχτη δημιουργία τοῦ Κόσμου, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ὁ γενέθλιος ὕμνος τῆς Πλάσης. Ἡ εὐτυχία γεννιέται ἀπὸ τὴ δυστυ-

χία, ή δυστυχία από την πρότυχη εύτυχία και απόλαυση· δεν υπάρχει χαρά και ψυχική μακαριότητα παρά στην εμπνευση της μεγαλοφυΐας και της αρετής : έκσταση από τη λύπη και χαρά από την άρμονία της καρδιάς με το πνεύμα».

Τò δμορφο αυτό απόσπασμα της έλης του σκέψης και διέθεσης είναι ο πιστός καθρέφτης του και σε ιδέα και σε ζωή. Τò μεταφέρνω από τò τελευταίο του ήμερολογιακό χειρόγραφο, που τò άρχισε στις 20 του Φλεβάρη του 1920 και τò δίνει τόν τίτλο «Lapsus doloris «έρρωτες ήμερολογιακές σκέψεις κι απομνημονεύματα». Στη δεξιά κάτω γωνιά του έξώφυλλου γράφει «Γράψε με τò αίμα σου» και τò γνωμικό από τόν Κώδικα : «Μάρτυς εις, μάρτυς ουδείς». Τò χειρόγραφο αυτό, κι άλλα δέκα ακόμη ήμερολογιακά χειρόγραφα του (που ήτ' μπορούσε κανείς νά διαλέξει απ' αυτά σκέψεις μεγάλες, βαθιές, σπιθοβολήματ' άληθινά μιᾶς διάνοιας πουχε σκεπται για όλα και μελετήσει όλα, παρατηρήσεις ακριβέστατες και αναλύσεις τών ιδεών της ζωής σεδασίες, για νά τὰ παρουσιάσει στη δημοσιότητα σά γέμισμα της άδειανής θέσης της σοβαρότερης αισθητικής κριτικής) — τò χειρόγραφο αυτό μου παραδόθηκε μαζί με τάλλα κατά έντολή του ύστερα από τò θάνατό του. "Όσο ζούσε τόν άκουγα νά λέει τις ιδέες του και νάν τις ζει· άμα πέθανε, είδα και πώς τις έχει γραμμένες καθώς και αποτυπωμένη έλη του την έδυνηρη και παραγνωρισμένη ζωή. Τόξερα πώς σκορπάει και στο χαρτί τὰ συμπεράσματα της σκέψης του, μά δεν τ'άχα ιδει όσο ζούσε. Δέν είδα όμως και τίποτα καινούργιο απ' ό,τι ήξερα, — μπορώ νά πώ μάλιστα κατώτερο : Γιατί ή δύναμή του ήταν ο προφορικός λόγος, όχι ο γραφτός· μιλώντας μπορούσε και ξετύλιγε και τις παραμικρότερες γωνιές της αισθητικής σκέψης του, για τόν άνθρωπο, για τή ζωή, για τήν κοινωνία, για τήν δμορφιά, για τή δύναμη και για τήν έλευθερία. Δέ δημοσίεψε τίποτα. Δέν ήταν λογοτέχνης, ήταν φιλόσοφος, ένας άγνωστος «ραδι» που δέν έζησε παρά για τήν άλήθεια και τήν δμορφιά και πόνεσε πολύ βλέποντάς τις τόσο άλαργεμένες απ' τόν άνθρωπο. Στά 1907 μονάχα, δημοσίεψε με τò ψευδώνυμο «Θάμυρις» σε κάπιο περιοδικό της Καλαμάτας πουδγαινε τότε, τò «Πνεύμα» — ένα κομμάτι από τή φιλοσοφική του μελέτη για τò Maurice Maeterlinck, που δέν πρόφτασε ν' άποτελειώσει. Αυτό τò έργο ήταν τò μονάχο που δοκίμασε σ' αυτό νά συστηματοποιήσει μ' ένα εμπνευσμένο κι άνυπόταχτο ύφος κάθε τι που κλεινε ή φωτισμένη από τή γνώση ψυχή του.

Καθαρότερη ιδέα για την αξία λόγου υπάρχει αυτή που πέρασε από τη ζωή δλότελ' άψευδάδιαστη, σαν πνεύμα που είταν, δέ μπορώ να δώσω στις γενικές μου αυτές γραμμές που μπορούν και να φαίνονται κ' υπερβολικές, όπως κάθε άληθινό και πρωτότυπο. Στα «Μανιάτικα μοιρολόγια» μου όμως, ανέκδοτα άκόμη, συμπληρώνεται τδ σημερινδ σκίτσο της φυσιογνωμίας του «Θάμυρι», που δέ μόρεσα παρά να κλάψω σά φίλο και σαν ήθική και διανοητική δύναμη, από κείνες που δίνονται για παράδειγμα στον κόσμο αυτό της μικρότητας, της κακίας και της άμάθειας :

Ύπάρχουνε νεκροί που δέν πεθαίνουνε,
Χείλια βουβά π' άδιάκοπα λαλούνε,
Και φώτα π' όσο πιότερο άλαργεύουνε
Τόσο και πιδ πολύ λαμποκοπούνε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ — ΜΙΛΑΝΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΑΠΟΘΕΩΣΗ

Τδ δέλι άπόψε χρυσανθδς σκορπίζει
στ' άρχαία μνημεία· φλογερά άνασταίνει
ειδύλλια τών Θεών και ζωγραφίζει
μιάν άποθέωση φωτολουσμένη.

Σάν άπό κάποιων Σειληνδών τδ χέρια
να ξεφυγαν τδ δλόγιομα ποτήρις,
κι δόξανθα χυθῆκαν πανηγύρια,
— ήλιων σπονδές και τόσα χρυσαστέρια.

Κι ως άπό ρόδα λές στεφανωμένη,
Βακχίδα κ' ή ψυχή μου, ξεωτεμένη,
μεθάει άπ' τδ πυρδ κρασι που πίνει,
άχόρταγι· σ' άστραφτερο λαγήνι.

ΑΘΗΝΑ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΓΕΝΟΥΣ ΑΛΛΑΓΗ

Α.

Γένη όνομίσανε οι άρχαιοι γραμματικοί τις μορφολογικές διαφορές που λαβαίνουνε τά ούσιαστικά για νά ξεχωρίζει και τυπικά ή φύση του φύλου (sèxe) τών όντων που παραστήνουνε.

Καθαρτό μόνο τά ζωντανά έπρεπε νά είναι κατά τή φύση τους άρσενικοῦ ή θηλυκοῦ γένους κιβλα τά άψυχα νά είναι ούδέτερου.

Μά έπειδή, εί φυσιολάτρηδες πρόγονοι με τήν ώραία τους φαντασίαι είχανε προσωποποιήσει πολλά φυσικά και φανταστικά όντα και θεωρούσανε για έμψυχα πράματα άψυχα, σε πολλά άψυχα έμεινε ή προσωπική όνομασία με τó γένος της, κιέλλα πάλι όνομαστήκανε από τους νεώτερους κατά τήν ίδια αναλογία. Για τούτο και σήμερα τó γραμματικό γένος έν είναι πάντα σύμφωνο με τή φύση του όντου που παραστήνει τó ούσιαστικό, λ. χ. δ ή λ ι ο ς φυσικά ούδέτερος έν άρσενικοῦ γένους (δ Ύπεριων), ή γ ή φυσικά έπίσης ούδέτερη, είναι θηλυκοῦ (ή Δημήτηρ).

Έτσι λοιπόν τά άψυχα έν είναι δύσκολο νά μεταπέφτουνε από ένα γραμματικό γένος σε άλλο όταν βοηθοῦνε έσωτερικοί ψυχολογικοί λόγοι και έξωτερικά γραμματικά συμπτώματα.

Γιά νά γίνει ή άλλαγή του γένους, εποιαι κιέν είναι ή αίτία, πρέπει νάνταμωθοῦνε σε κάποια πτώση, ή γενικά σε κάποιον τύπο, τó πρωτοτερνó γένος με τó νεώτερο, που θα περάσει τδνομα' έπειδή λ. χ. ή αίτιατική τουδέτερου : τ δ λ ε ί ψ α ν ο είναι ήδια με τήν αίτιατική τάρσενικοῦ : τ δ λ ε ί ψ α ν ο, άφτòς δ ούδέτερος τύπος, (τραβώντας ή αίτιατική του ιδιονόημου άρσενικοῦ : τ δ ν ε κ ρ ό) θεωριέται άρσενικός κέτσι λένε κιόνομαστική : δ λ ε ί ψ α ν ο ς, επως δ ν ε ς ó ς.

Έτσι λοιπόν συναλλάζουνε γένος, άμα έχουνε διαφορόγεννα ιδιονόημα νά έλκυστοῦνε :

1) Άπ' τήν όνομαστική, που άνταμώνουνται φθογιικά, τά με ο ς, - η ς (-υ ς, -ι ς), - α ς άρσενικά, θηλυκά και ούδέτερα ως έξης :

Τά γιγαντόδενδρα : π λ á τ α ν ο ς, κ é δ ρ ο ς, κ υ π á ρ ι σ σ ο ς κτλ. που εί άρχαιοι μας πρόγονοι με τήν άρχαϊκή τους άντίληψη τά θεωρούσανε νύφες και τά είχανε θηλυκά, πέσανε στην άντίληψη του

νεοελληνικοῦ λαοῦ σὰ γίγαντες, ἦρωες, δράκοι, καὶ λοιπὸν ἄντρες (πρὸλ. ἔθεντρος) κέπειδῆς εἶχαν ἀνέκαθε οἱ Ἕλληνας διπλόγενα ὀνόματα: ὁ καὶ ἡ πρίνος ὁ καὶ ἡ ἀσπάλαθος ὁ καὶ ἡ βάτος κτλ. βοηθώντας ἡ κοινόγενη δευτερόκλητη κατάληξη ος ἔφυκα παρᾶσανε ἀφᾶ ἀπ' τὸ θηλυκὸ στὸ ἀρσενικὸ, κῆτσι εἶπαμε ὁ πλάτανος (ἄντις ἡ πλ.), ὁ κέδρος (ἄντις ἡ κέδρ.) κτλ. Ὡστόσο ἡ κατάληξη δὲν εἶναι ἡ αἰτία ποὺ ἀλλάζουσε τὸ γένος μόνο εἶναι τὸ μέτρο τῆς ἀλλαγῆς. Ἔτσι λοιπὸν εἶπαν καὶ ὄλων τῶν φυτῶν τὰ ὀνόματα. Α. χ. κατὰ τὸ ὀθάμνος εἶπαν ἡ ὀξυμπελος, ἡ ὀσκίνος, ἡ ὀσπάρτος, ἡ ὀσφένδαμος, ἡ ὀπάπυρος, ἡ ὀκόμαρος, ἡ ὀπύξος κτλ.

Καὶ κατὰ τὰ: ὀ ἡ δύοσμος, ὀ βάλταμος εἶπαν ἀργότερα τὰ μυρωδικά: ὀ ἄψινθος, ὀ ὀρίγανος, ὀ θύμος, ὀ μάρραθος, ὀ ὀάκινθος, ὀ κρινός, ὀ κύμινος, ὀ θύμβρος, ὀ ἄνηθος, ὀ γλυκάνησος κτλ.

Κέπειδῆ ἡ κατάληξη—ος δὲν ἔμεινε γιὰ θηλυκὴ στὴ νέα γλώσσα φτάσανε ὡς σέμας ἀλώδητα μόνο ὅσα ὄντας διπλόγενα στὴν ἀρχαία ἢ στὴν Κοινή, παρᾶσανε μόνο ἀρσενικά στὴ νέη ἔτσι δά:

ἡ-ὀ ἄνθρωπος, ἡ-ὀ ληνός, ἡ ὀδοκός, ἡ-ὀ στάμνος ἡ-ὀ στενωπός, ἡ-ὀ βώλος, ἡ ὀψηφός, ἡ ὀπάπυρος, ἡ ὀ ἄσφαλτος. Ἔτσι λοιπὸν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο εἶπαμε ἐμεῖς ἡ-ὀ ἄμμος (κατὰ τὸ: ὀ γιαλός), ἡ-ὀ ἀπόστροφος (σάν ἔ τόνος), ἡ-ὀ μέθοδος (σάν: ὀ τρόπος), ἡ-ὀ γερανός (σάν: ὀ πελαργός), ἡ-ὀ γύψος (: ὀ πηλός), ἡ-ὀ δίφθογγος (: ὀ φθόγγος), ἡ-ὀ θόλος (: ὀ τροῦλλος), ἡ-ὀ ὀδός (: ὀ δρόμος), ἡ-ὀ παράγραφος (ὀ χωρισμός), ἡ ὀ ἔξοδος (: ὀ διάδρομος), ἡ ὀ ὀχτώηχος (: ὀ ἦχος), ἡ ὀ ἄρκος (: ὀ λύκος), ἡ-ὀ ράβδος (: ὀ λαστός), ἡ ὀ καπνοδόχος (: ὀ σωλήνας), ἡ-ὀ κόπρος. Κι ἀντίθετα εἶπαμε ὀ ἡ λέμβος (κατὰ τὸ: ἡ βάρκα) ὀ ἡ Παράδεισος (κατὰ τὸ: ἡ κέλαση).

Καὶ πάλι μὲ τὸ μέτρο τῆς κατάληξης ος τὰρσενικά γίνονται οὐδέτερα. Α. χ. εἶπαν ὀ ἔλεος-τὸ ἔλεος (σάν τὸ σπλάχνος), ὀ ἔπαινος-τὸ ἔπαινος (: τὸ κἀφκῆμα), ὀ-τὸ βίος (: τὸ χρῆμα), ὀ-τὸ πλοῦτος (: τὸ λογάρι), ὀ-τὸ θρόνος (: τὸ κάθισμα, τὸ βᾶθρο), ὀ-τὸ λαός (: τὸ πλῆθος), ὀ-τὸ λίθος (: τὸ λαλᾶρι, τὸ βράχος), ὀ-τὸ χάρος (: τὸ μνήμα), ὀ τὸ γέλος (τὸ κλάμα), ὀ-τὸ γόνος (: τὸ τέκνο), ὀ-τὸ δόλος (: τὸ δόλωμα), ὀ τὸ φρήνος (: τὸ κλάμα), ὀ-τὸ ζήλος, ὀ-τὸ θάμπος (: τὸ

σκότος), δ-τὸ ἤχος (: τὸ ἄκουσμα) δ-τὸ κλάδος (: τὸ δέντρο), δ-τὸ κρότος (: τὸ χτύπημα), δ-τὸ ὄγκος (: τὸ πάχος), δ-τὸ πάτος (: τὸ τέλος), δ-τὸ πῆδος (: τὸ πῆδημα), δ-τὸ ρύπος (: τὸ σκουπίδι) δ-τὸ στόλος (: τὸ κόσμημα), δ-τὸ φτόνος (: τὸ πάθος), δ-τὸ φόβος (: τὸ δέος), δ-τὸ στάβλος (τὸ ἀχούρι), δ-τὸ χτύπος (τὸ χτύπημα), —Καὶ ἀπὸ θηλυκά: ἡ-τὸ ψήφος (τὸ λιθάρι), ἡ τὸ δρόσος (τὸ νερό). Καὶ μὲ τὴν κατάληξιν ας: οἱ ἄλλοι δ- ἄλλας- τὸ ἄλλας (σάν τὸ πιπέρι).

Καὶ ἀνάστροφα τὰ οὐδέτερα ἀρσενικά; τὸ γένος δ-γένος (σάν: ὁ ἀνθρωπος), τὸ-ἔθνος δ-ἔθνος (: ὁ λαός), τὸ βράχος δ-βράχος (: ὁ λίθος) τὸ-δ-δάσος (: ὁ λόγος), τὸ-δ-θάρος (σάν: ὁ κότος), τὸ-δ-θέρος (: ὁ ἄμητος), τὸ δ-μάκρος (σάν: ὁ χῶρος), τὸ-δ-πλάτος (: ὁ τόπος), τὸ-δ-φάρδος (: τὸ ἴδιον), τὸ-δ-στένος (: τὸ ἴδιον), τὸ-δ-πάθος (: ὁ πωρετός), τὸ-δ-ρίγος (: ὁ παροξυσμός), τὸ-δ-ἀνθός κατὰ τὸ: ὁ καρπὸς ποῦ ἀπὸ πῆος καὶ τὸν τόνο, τὸ-δ-τέλος (: ὁ πάτος), τὸ-δ-τρύγος (: ὁ θερισμός) τὸ-δ-φέγγος (ὁ φάρος), ἀκόμη καὶ τὸ-δ-δνειδος (Βυζαντινὸ κατὰ τὸ ἀντίθετο: ὁ ἔπαινος). Καὶ μὲ τὴν κατάληξιν ας: τὸ κρέας-δ-κρέας (σάν ὁ βούς, ὁ τράγος κτλ.). Ἐπίσης μὲ τὴν κατάληξιν-ους (-ους, ις) τὰ θηλυκὰ ἀρσενικά λ. χ. ἡ δ-ρύς-δ-δ-ρής, ἡ μ-ἡνις δ-μ-ἡνης (σάν: ὁ θυμός, στή Λεροκάλυμνο) ἡ δ-ροχίτις-δ-βροχίτης, ἡ-δ-κοκίτης πλεθρίτης, ραχίτης, σταφυλίτης, μηλιγγίτης, λαρυγγίτης, φαρυγγίτης, ἐγκεφαλίτης κτλ. (κατὰ τὰ: ὁ βήχας, ὁ πωρετός κτλ.).

Πολλὰ οὐδέτερα μὲ τὴν ὑποκοριστικὴν κατάληξιν ι (ἰρχ.-ιο ν) χάσανε δλόγελα τὸ μικριντικὸν τοῦ νόημα κἔτσι ἔμεινε τὸ-ι σκέτη οὐδέτερη κατάληξιν (σάν το ο). Ἔτσι λοιπὸν πολλὰ θηλυκὰ μὲ ἡ γίνανε οὐδέτερα, λ. χ. ἡ ἀκόννη τὸ ἀκόνι (κατὰ: τὸ μαχαίρι) ἡ βελόνη-τὸ βελόνι (κατὰ: τὸ νῆμα, ἡ τὸ κεντρί), ἡ βοτάνη-τὸ βοτάνι (: τὸ χορτάρι), ἡ γογγύλη-τὸ γογγύλι (: τὸ δαφνί) ἡ δελί-τὸ δελί (σάν: τὸ βράδι) ἡ κακάθη-τὸ κακάθι (: τὸ καζάνι), ἡ καλύβη-τὸ καλύβι (: τὸ σπιτί) ἡ κανδήλη-τὸ κανδήλι (: τὸ φῶς), ἡ κολοκύνθη-τὸ κολοκύνθι (: τὸ ἀγγούρι), ἡ κυψέλη-τὸ κυψέλι (: τὸ μελλοσι), ἡ μελάνη-τὸ μελάνι (: τὸ χαρτί κτλ), ἡ μίλη-τὸ μίλι (: τὸ μαχαίρι), ἡ περόνη-τὸ περόνι (: τὸ κουτάλι), ἡ προζύμη-τὸ προζύμι (: τὸ ψωμί), ἡ ροκάνη-τὸ ροκάνι (: τὸ ἔρ-

γαλειο), ή στεφάνη - τὸ στεφάνι (: τὸ κεφάλι), ή σφονδύλη τὸ σφοντύλι (: τὸ ἀδράχτι), ή τρυπάνη-τὸ τρυπάνι (: τὸ ἐργαλειο), ή τυκάνη-τὸ τσουκάνι (: τὸ σφυρί), ή πλατάνη (: trois roëmes 23) τὸ πλατάνι. Καί τὰ κύρια γιά χάρδι, ή Ρήνη-τὸ Ρήνι (: τὸ κερτίσι), ή Καλλιόπη-τὸ Καλλιόπι, ή Ἀρετή-τὸ Ἀρετι κτλ.

Καί τὸ ἐνάντιο, τὰ οὐδέτερα θηλυκά λ. χ. (τὸ θέαφος) τὸ θιάφι - ή θιάφη (: ή σκόνη) τὸ ράφι-ή ράφη (: ή θέση). Καί τὰ Κύρια ὑποκοριστικά: τὸ Κρουστάλι-ή Κρουστάλλη, τὸ Λενάκι-ή Λενάκη, τὸ Ρηνάκι-ή Ρηνάκη κτλ., τὸ Μαρουσί-ή Μαρουσί, τὸ Λιλι-ή Λιλή (: ή κόρη, ή κοπέλλα) κτλ. Ὅμοια συναλλάσσονται θηλυκά με οὐδέτερα ποὺ λήγουνε με ο. λόγου χάρη: ή κέδρο-τὸ κέδρο (κατὰ τό: δέντρο), ή-τὸ ἄμμο (: τὸ χῶμα), ή Κλειώ-τὸ Κλειό, (: τὸ κερτίσι), ή Σαφώ-τὸ Σαμό, ή-τὸ κόπρο κτλ. Καί τὸ ἐνάντιο: τὸ Λενιδ-ή Λενιδ, τὸ Ρηνιδ,-ή Ρηνιδ, τὸ Μαριδ-ή Μαριδ κτλ.

Ἐπίσης οὐδέτερα με α γίνονται θηλυκά λ. χ. τὸ θρύμμα-ή θρύμμα (κατὰ τό: ή φίλα), τὸ φύσμα-ή φύσμα (εἰπὼν Πόντιο κατὰ τό: ή ρέχα), ή ἀνάσμα εἶναι συνεπαρμός: ἀνάσα+ ἄσθ.μα.

Παραβάλε καί τάρχεια ἐτοῦτα: τὸ ἄφενος-δ ἄφενος (σάν τὸ ἐπλοῦτος) τὸ ἐλεγχος-δ ἐλεγχος (κατὰ: δ ἐπαινος), τὸ κέλαδος-δ κέλαδος (εἰπως δ θόρυβος, δ κρότος) τὸ ἐλεος (σάν τὸ οἰκτος) καί κατόπι πάλε εἰ Βυζαντινοί εἶπαν τὸ ἐλεος (σάν τὸ ἀλγος) ή ἀήτη-δ ἀήτης (εἰπως δ ἄνεμος) τὸ λάας-δ λάας (: δ λιθός), ή νίκη-τὸ νίκος (: τὸ τρόπαιον), ή αὐγή-τὸ αὐγος (: τὸ φέγγος), τὸ ναῦλον-δ ναῦλος (: δ μισθός), τὸ φύμον-δ φύμος (: δ σχῖνος), τὸ κάρρα-ή κάρρα (: ή κεφαλή), τὸ δειπνον-δ δειπνος (: δ πότος) ή τρύγη-δ τρύγος κτλ.

Η ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Στις κριτικές σελίδες του Philéas Lebesgue, που περιλαμβάνονται στην τελευταία έκδοση του M. Coulon (Pages Choiesies) γίνεται πλατύτατος λόγος και για τα «Νεοελληνικά Γράμματα».

Σ' ἡμᾶς, που συνειθίσαμε κάπως στην κομματική κριτική, οἱ εὐσυνείδητες, οἱ λευκῆς αὐτῆς κριτικῆς τοῦ Lebesgue, μᾶς φαίνονται σάν παράξενα, σάν ξωτικά λουλούδια, που μὲ ἀπληστία ρουφᾶμε τὸ ἄρωμά τους. Κανένα πάθος, καμιά ἀντιπάθεια, μόνο βάθος καὶ φιλοσοφικὴ πνοή.

Μέσα στὸν τόμο του ἱπάρχουν κυρίως μελέτες γιὰ τὰ Πορτογαλικά καὶ τὰ «Νεοελληνικά Γράμματα», που καθὼς εἶναι γνωστό, ἀπὸ χρόνια παρακολουθεῖ καὶ κρίνει μὲ σύστημα ὁ Lebesgue στὴ «Δεκαπενθήμερη Ἐπιθεώρηση» τοῦ «Mercure de France». Ἐδῶ ἀναφέρει τὸν Καμόενς, τὸν Ζουάο ντὲ Ντέους, τὸν Guerra Junqueiro, τὸν Παλαμᾶ, τὸ Χατζόπουλο, τὸ Μαλακάση, τὸν Καμπύση καὶ τὸν Πορφύρα.

Μὲ ιδιαίτερη εὐχαρίστηση μεταφράζουμε σήμερον ἓνα χαρακτηριστικὸ κομμάτι ἀπὸ τὴν ἀρκετῆ ἐκτενῆ μελέτη του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ τελευταίου :

«Ἐνας ἀπ' τοὺς πιδὲ ἀγνοῦς, τοὺς πιδὲ μετριόφρονες, ἀνάμεσα στοὺς ποιητῆς τῆς νέας Δημοκρατικῆς πλειάδας, ἓνας ἀπ' αὐτοὺς που φροντίζουν πιδότερο νὰ ξυπνήσουν τὴν κοιμισμένη ψυχὴ τῆς μάνας Ἑλλάδας, εἶναι ἀσφαλῶς ὁ Λάμπρος Πορφύρας.

«Ὁ Πορφύρας καταφέρνει νὰ τραγουδάει τὸ θῆλγητρο τῶν γνωστών καὶ ἡρεμῶν τόπων, τὴ μελαγχολία, τὴν ἀγρία ὠραιότητα, τὸ θόρυθο τῶν κυμάτων, τὴ χάρη τῶν παλιῶν καὶ σεβαστῶν πραγμάτων. Πολὺ ταπεινός, πολὺ γλυκός, μὲ τὸ περπάτημα σκεπτικὸ καὶ μὲ τὰ μάτια γκριζὰ, βουτηγμένα σὲ μιὰν ἀπέραντη νοσταλγία, ὁ Πορφύρας φαντάζει διόκληρος στὸ κάθε του τραγούδι· καὶ τὸ λεπτό του πρόσωπο, ἀγνοῦ Ἑλληνα ἔπου ἐν ἀρμύζει διόλου κάτι τὸ ἀνατολίτικο, εἶναι αὐτὸς που μπορεί κανεὶς νὰ φανταστῆ, μὲ τὴν ψυχὴ τῆς χάρης, τοῦ ὄνειρου καὶ τῆς μελαγχολίας που ἐκδηλώνει.

«Ὁ Πορφύρας καταφέρνει νὰ συνδυάζει στὸν ἑαυτὸ του, τὴν παράοση τῆς γενιᾶς του μὲ τὰ αἰσθητικὰ γούστα τῆς Δύσης μας. Εἶναι

Ένας λυρικός μοναδικός, ένδομος. Δέν είναι ούτε ρήτορας δοκιμασμένος σ' όλα τὰ θέματα τῆς ρητορικῆς, ούτε μαχητῆς τῆς προφυλακῆς, ἀλλά μέ τῆ φροντίδα πού παίρνει καί προσαρμόζει ἀκριδέστατα τὸ νόημα μέ τὴν ἔκφραση, μπορεῖ κανεὶς νὰ πει πῶς; βρῆκε τὸ σίγουρο δρόμο. Γλυκὰ φωτισμένη, ροδόχρωμη καί κάποτε σκοδύρα, ἡ φαντασία του, δέν είναι λιγώτερο εὔγλωττη, χωρὶς ἔκφραση, καί λαμπρή, δίχως ἐπίπλαστη καλλονή.

Εἶναι ὁ Shelley τῆς νεώτερης «Ἑλλάδας».

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἦστερ' ἀπὸ ἓνα δλόκληρο χειμῶνα, γεμίτον ἀπὸ κίνηση μουσική κι ἀπὸ καινούριες καλλιτεχνικές προσπάθειες, καινούριες γιὰ τὸν τόπο μας, θὰ προσπαθήσομε νὰ κατασταλάξομε τίς ἐντυπώσεις μας, σῆνα ὀρισμένο συμπέρασμα. Τὸ πρῶτο βῆμα τῆς προόδου πού σημειώθηκε τὰ τελευταῖα πέντε χρόνια είναι ἡ πλατύτερη ἐπικοινωνία μέ τὸ κοινό, ἀποτέλεσμα πού τὸ χροστώμε στὸν ἀνταγωνισμό τῶν δυὸ Ὁδείου καὶ τίς «λαϊκές συναυλίες» καὶ τίς «συναυλίες γιὰ τὸ λαό».

Μόνο ἀπὸ τοὺς τίτλους αὐτοὺς προδίνεται ἡ προσπάθεια τῆς ἐπικοινωνίας μέ τὸ πολὺ πλῆθος, μιὰ ἀντίδραση νὰ ποῦμε στὴν καλιὰ συνήθεια ποῦκανε τῆ μουσική νὰ μένη ἀποκλειστικὸ ἐντρύφημα μιᾶς ἀριστοκρατίζουσας μερίδας τῆς κοινωνίας καὶ πού ἔδινε καὶ δίνει ἴσαμε σήμερα ἀκόμη, τὸ ἰδιαίτερο γότρο τῶν Συμφωνικῶν συναυλιῶν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν.

Ὅλες αὐτὲς οἱ συναυλίες γιὰ τὸ λαὸ θᾶπρεπε φυσικὰ νάχουνε κάτιο μορφωτικὸ χαραχτήρα καὶ πρὸ πάντων στὸν τόπο μας, πού ἡ μουσική τέχνη είναι πῶς κάτω ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες καὶ ὁ πολὺς κόσμος δέν ἔχει καμμιά ἰδέα μουσικῆς. Ἄν τώρα οἱ συναυλίες αὐτὲς ἐξεπλήρωσαν τὸ σκοπὸ τους, ἂν ἀκόμα τὸν ἐκατάλαβαν καὶ τοῦθωσαν τῆ σημασία, πού τοὺς πρέπει, ἀμφιβάλλομε πολὺ. Μὰ ἡ εὐγενικὰ προσπάθεια μένει ἀκέρια κι ὁ ἀγῶνας ἐνάντια σὲ τόσες δυσκολίες είναι ἀξιος νὰ στεφανωθῆ μέ τὸ στεφάνι τῆς νίκης.

Βέβαια ἂς μὴ φανταζόμαστε, μέ τὸν ἀνυπόμονο χαραχτήρα τοῦ Γρωμοῦ, πὼς μιὰ ἄνθηση καλλιτεχνική μπορεῖ νάρθῃ ἔτοι σὲ λίγα χρόνια καὶ μάλιστα νὰ ἐκβιαστῆ. Ἄς τὸ βάλουμε καλὰ στὸ νοῦ μας, πὼς δουλεύομε γιὰ τίς μέλλουσες γενεές κι ἂς τῶχομε μοναδική μας περηφάνεια νάχομε καὶ μεῖς λιγάκι συντελέση σὲ μιὰ ἴσως ἀργή μὰ ὀλοφάνερη πρόοδο.

Μὰ ὑπάρχει τάχα ἡ πρόδος αὐτή;

Συνολικά, ναί.

Σὲ μερικὰ σημεία ὁμως ξεχωρίζομε ὄχι πῶς στασιμότητα μὰ ὀπισθοδρομηση, καθὼς συμβαίνει μέ τὸ τραγούδι. Ποιὰ είναι, ἀλήθεια, ἡ πρόδος μ' ὅλη

την τεράστια κίηση, πού γίνεται γύρω του ; Πού είναι τὸ Ἑλληνικὸ τραγούδι ; Ἀκούσαμε πολλές μαθήτριες τῶν Ὑδείων, καὶ τελειωμένες καλλιτέχνισσες, νὰ τραγουδοῦν Ἑλληνικά. Θεέ μου ! Πῶς μπορεῖ τὸ κοινὸ καὶ ἀνέγεται ν' ἀκούη ἀπὸ Ἑλληνίδες τέτοια ξενικὴ προφορὰ ; Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ μὴν ἔχουν αὐτιά οἱ ἴδιοι οἱ τραγουδιστὲς καὶ νὰ κατορθώνουν νὰ παραμορφώσουν τόσο τὰ λόγια ;

Τὰ λόγια ! Τί περιφρόνηση προκειμένου γιὰ τραγούδι. Φωνὴ καὶ φωνὴ ἔγραφε μὲ τὸ δικίον του ὁ κ. Συναδινός. Καὶ μόνο φωνὴ ἢ καλλιτέρα ξεφωνητό. Ἄναρθρες φωνὲς ἀγρίων, χωρὶς κανένα νόημα, νὰ, πού κοντεῖει νὰ φτάσῃ τὸ τραγούδι στὸν τόπο μας. Μὰ δὲ ρήχνουμε τὸ βάρος στοὺς τραγουδιστὲς, ποὶ καταντᾶει, τὸ λέω γιὰ ἔξαιρεικὴ τους τιμὴ, νὰναι σχεδὸν αὐτοδίδαχοι. Τὸ βάρος πρέπει νὰ τὸ ρήξουμε ὅλο στοὺς δασκάλους. Ποιὸς ἄλλος μπορεῖ νὰ φταίῃ γιὰ ὅλα τὰ τεχνικὰ ἐλαττώματα πού παρουσιάζουν ὅλοι σχεδὸν οἱ τελειόφοιτοι τοῦ τραγουδιοῦ ; Ποιὸς φταίει γιὰ τὴν κακὴ diction, γιὰ τὸ κακὸ πλάσιγμα τῆς φωνῆς, γιὰ τὴν κακὴ ἀναπνοή, γιὰ τὴν ἔλλειψη κάθε πτύλ, γιὰ τὴ λαθεμένη ἀπόδοση τοῦ κειμένου, πού ἢ σωστὴ ἐρμηνεία του εἶναι ἡ βάση τοῦ τραγουδιοῦ ; Ἢ δὲν ἔχουν τὴ διάθεση ἢ δὲν ἔχουν τὴ δύναμη (ἴσως καὶ τὴν ἀπαιτουμένη μόρφωση) γιὰ νὰ μεταδώσουν οἱ δάσκαλοι στοὺς μαθητὲς τὰ απαραίτητα στοιχεῖα τῆς τέχνης του.

Ἄν δίνουμε παρὰ μιὰ πολὺ ἐλαφρῶν σημασίαν στὴν πρώτη καὶ τὴ θειότερη ἔκφραση τῆς τέχνης :

Κ' ἐνθὺ γιὰ κάθε ἄλλο ὄργανο ὁ μαθητὴς καὶ ὁ καθηγητὴς ἐργάζονται συστηματικὰ καὶ στὸ τεχνικὸ καὶ στὸ θεωρητικὸ καὶ στὸ ἐγκαλοποιαιδιῶν μέρος τῆς τέχνης τους, στὸ τραγούδι, τὸ τελειότερο ἴσως καὶ δυσκολώτερο εἶδος τῆς μουσικῆς, μιὰ ἀσυγχώρητη ἐπιπολιότητα βασιλεύει.

Καὶ τὴν ἐντίποσή μας αὐτὴ μᾶς τὴν ἐδραιώνουν οἱ γρετινὲς διπλωματικὲς ἐξετάσεις τῆς τῆξης τοῦ κ. Τριανταφύλλου στὸ Ὁδεῖο Ἀθηνῶν.

Ὁ κ. Τριανταφύλλου μᾶς παρουσίασε τέσσερις μεθῆτριες, ποῦχουν ἀπὸ ἑπτὰ ὡς δεκατέσσερα χρόνια σπουδῆς ἢ καθε μιὰ τους καὶ πού μὲλα τοῦτα χάρη στὴν κακὴ διδασκαλίαν μοιάζουν μᾶλλον σὰ νὰ πρόκειται νὰρχίσουν τὴ σπουδὴ τους παρὰ νὰ τὴν ἔχουν τελειώση.

Μὰ ἂς ἔρθουμε καλλιτέρα σὰ καθέκαστα γιὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ γενικέψουμε τίς παρατηρήσεις ποῦχουμε νὰ κάνουμε πάνω στὰ τέσσερα ζωντανὰ παραδείγματα, πού μᾶς ἔδωσε ἡ τάξη τοῦ κ. Τριανταφύλλου.

Πρώτη ἢ δευτέρα Μανράκη, ἢ πὺ παλιὰ μαθήτρια, τραγούδησε μὲ φωνὴν τραχειὰ βαλμένην στὸ λάρυγγα καὶ ὄχι σωστὴν στὸν τόνο. Τὸ πρόγραμμά της εἶταν «λιγ' ἀπόλα» (γιατὶ νὰ μὴ μαθαίνουν οἱ μαθητὲς, μαζὶ μὲ τᾶλλα, πῶς γίνεται ἓνα πρόγραμμα ;) Δὲν ἔλειψε οὔτε ὁ Wolf, οὔτε ὁ Hübner, οὔτε ὁ Massenet πού μὲ τόση ἀνευλάβειαν τοῦ διόρθωσαν τὴ Μανον του συμπληρώνοντας τὴν ἄρια τῆς τρίτης πράξης μὲ τὸ Valse τῆς τέταρτης.

Ἡ ἐκτέλεση γενικὰ βιαστικὴ, ἀνέκφραστη, μὲ diction πολὺ κακὴ.

Δεύτερη ή Δίδια Βασιλάκη, πούχει φωνή μικρή μά πού θάταν συμπαθητική, ήν δέν είταν βαλμένη στή μύτη και δέν έιχερε τόσο. Τραγούδησε άψυχα (ίσως παρεξηγώντας τό θρησκευτικό στυλ) ένα μέρος άπ' τή Mathaeus passion παρμένο στήν τόχη, γιατί ούτε για τή φωνή της είναι, ούτε χωρίς όρχήστρα στέκει. 'Αποτυχημένα επίσης ή άρια τής Παμίνας άπ' τήν Zauberfloete και τό Vivace του Chérubin άπ' τή Nozze di Figaro του Mozart.

Και τά δύο έξω από τό χρόνο, άχυρα και άνέκφραστα. Εύτυχώς μέ τό solo d' Hiver του Schubert και Sapho του Massenet μάς έδωσε νά καταλάβουμε πώς έχει άρκετά μουσική και ευαίσθητη ιδιοσυγκρασία και ότι θά γίνει καλή μόλις βρή τήν ευκαιρία νά μορφωθῆ.

'Η δίδα Τριανταφύλλου, άδερφή του καθηγητή, είναι από τους άτυχους ποιή ή μόρια παιζοντας τους, δίνει ένα χάρισμα για νά τό κάη άχρηστο συνοδευοντάς το μέ ένα άδιόρθωτο έλάττωμα. 'Έχει μία όμορφη φωνή, φρέσκια και χρυσολένια αλλά ταύτι δέν τήν βοηθάει.

'Αναπνέει δορυβόδικα και άκατάστατα.

Παρουσιάζει όλα τά έλαττώματα τής σχολής της και δέν ξέρει τι θά πῆ στυλ. Στο πρόγραμμά της ποζάρει, άνάμεσα στο Mozart και στο Frank, τό N°1 του Leroux (styl café concert), συνοδεμένο από βιολί.

Είναι ή μόνη (άξιόπεινη για τή διάθεση όχι όμως και για τήν εκτέλεση) ποιη τραγούδησε 'Ελληνικά. 'Αλλά τι 'Ελληνικά, Θεέ μου!

Τελευταία ή Δίδα Κατσιφωῦ, πού μέ τήν ίσχυρή ιδιοσυγκρασία της δέν μόρεσε νά επηρεαστῆ τελειωτικά άπ' τή διδασκαλία.

Είναι σωστή στον τόνο, αναπνέει καλά, δέν τρέμει πολύ.

Τραγούδησε κλπ. άγρια τον τραφερό έρωτα τής Alcina, μά άληθινά δη μουσικικά τό Hopoth του Moussorsgky.

'Αν έξυκολοθησῆ νά δουλεύη, ελευθερωμένη πια άπ' τή δασικική σλαβιά και αν συνηθιση νά μή φρονάζη, θά γίνει πολύ καλή γιατί είναι ή μόνη άπ' τις τέσσερις πού φανέρωσε ιδιοσυγκρασία καλλιτεχνική.

Νά λοιπόν ποιό συμπέρασμα μάς δίνει μία τόσο μακροχρόνια δουλειά. Φωνες κακοβιασμένες, τραγούδι άτεχνο και τό σπουδαιότερο άνέκφραστο. πού τόφείλομε στο ότι Ρωμιοί έμεις τραγουδάμε σε ξένη γλώσσα και μάλιστα σε κακότεχνες γαλλικές μεταφράσεις άπ' τό 'Ιταλικό και τό Γερμανικό

'Ο μόνος τρόπος λοιπόν για νά βοηθησουμε τήν εξέλιξη του ελληνικού τραγουδιού είναι ή μεταφραση στα 'Ελληνικά όλων των άριστουργημάτων τής μουσικής τέχνης, τόσο τής κλασικής όσο και τής νέας.

Γιατί μόνο έτσι οδηγημένοι από τά λόγια θ' αρχίσουμε νά δίνουμε σημασία σε κείνα πού τραγουδάμε και τό κοινό σε κείνα πού ακούει. Τό τραγούδι δέν είναι βιολί, είναι άρρηχτα δεμένο μέ τήν ποίηση και τήν ποίηση μόνο μέ τή γλώσσα μας θά μπορούσαμε νά τήν άποδώσουμε, μόνο στή γλώσσα μας θά μπορούσαμε νά τήν καταλάβουμε, έξόν από κείνους πού έχουν τήν ευτυχία νά τήν καιλαβαίνουν σιό πρωτότυπο και νά κατέχουνε τή γλώσσα τόσο πού νά μπορούν και νά τήν άποδώσουνε.

Κι όσο τὸ τραγοῦδι μας δὲ στηρίζεται πάνω στὴ γλώσσα τῆ δικῆ μας, δὲ θά-
χουμε τραγοῦδι· θάχουμε μόνο φωνές.

Ξεφωνητὰ δηλαδὴ καὶ ἀναρθρη ἐκδήλωση τῶν αἰσθημάτων πρωτόγονον
ἀνθρώπων.

ΣΟΦΙΑ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ—ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΕΚΒΙΗΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΪΖΟΣ

“Υστερ’ ἀπὸ τὸ Ραφτόπουλο καὶ τὸν Κλούβα, νά, ποῦ
καὶ τρίτος νέος, ποιητῆς κι αὐτὸς καὶ συνεργάτης μας, χάνεται
πάνω στὴν ἀνθηση τῆς ζωῆς· ὁ Ἀντρέας Λοΐζος. Τὸ καημένο
τὸ παιδί, τὸ καλόκαρδο καὶ τὸ αἰσταντικό, ποῦ τόσο ἀγαποῦσε
τὴν Τέχνη καὶ ποῦ πέρσι ἀκόμα μᾶς χάρισε ἓνα βιβλιαρόκι
του, στίχους καλοδουλεμένους μὲ τὸν τίτλο «Θ λι μέ να
Λ ό γ ι α», πέθανε κάτω στὸν Πειραιᾶ, τὸν περασμένο μῆνα,
ἀπ’ ἀρρώστια τῆς καρδιᾶς ποῦ χρόνια τὸ τυράνησε. ‘Ο
«Νουμάς» μὲ θλίψη ἀληθινῆ γράφει τὰ λίγα τοῦτα λόγια γιὰ
τὸ ἄμοιρο τὸ παιδί ποῦ τόσο ἀγάπησε τὸν ἀγώνα μας καὶ
εἶχε δώσει δείγματα τρανὰ πὼς κἄτι σημαντικό θὰ πρόσφερε
μὰ μέρα στὴ Νεοελληνικὴ Τέχνη.

Ο .ΝΟΥΜΑΣ.

ΑΔ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

“ΡΟΖΑ ΚΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ,”

Ἐκδότης I. Κολλάρος.

Τιμᾶται δραχ. 5.

ΤΙ ΓΡΗΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

(Πάνου Δ. Ταγκόπουλου :
ποιήματα και πεζά).

Παραγωγικώτατος, ως δένδρον εὐχύμων καρπῶν, ὁ ἀντάξιος συνεχιστὴς τοῦ «Νουμά» κ. Πάνος Δ. Ταγκόπουλος, ὁ Ταγκόπουλος υἱός, ὁ ποιητής, πλουτίζει τελευταίως μὲ δύο νέας συλλογὰς τοῦ τῆν βιβλιοθήκην μας. Ὁ οἶκος Σιδέρη μᾶς δίδει τὰ «Γυρίσματα στὸ ξέφωτο» — στίχους — καὶ ὁ οἶκος Ζηκάκη τὰ «Λουλούδια, ἔρωτες, ταξίδια» — πεζά. Εἶναι ὁμοῦ καὶ τὰ δύο ποιήματα. Ὁ κ. Πάνος Ταγκόπουλος ἀναβρῶζει ποιήσιν. Τὸν ἐμπνέει τὸ κάθε τί. Καὶ τραγουδάει ὅπως ἔ' ἀηδῶνι στὸ κλαρί. Ὅλα τὰ γύρω δουλεύουν γιὰ τὸ τραγοῦδι του. Λουλούδια, ἔρωτες, ταξίδια — ἰδοὺ τί τοῦ χαρίζει ἡ χροιάσθη νεότης του καὶ καὶ τί τοῦ φανερώνει τὸ θεῖον δῶρον τοῦ μέλους του. Ὁ στίχος του εἶναι γλυκός, δροσᾶτος, εὐχάριστος, μὲ τὴν ἁρμονίαν τῆς χαρᾶς καὶ τὸ ἄρωμα τῆς συμπαιθείας. Ἀλλὰ καὶ ἡ λυρική του πρόζα δὲν ὑστερεῖ εἰς χαρίσματα. Αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ σπουδαιότερον. Διότι ὁ στίχος εἶναι κάποτε συνυφασμένος μὲ τὴν ἐμπνευσιν, χύνεται μαζί της, θέλω νὰ πῶ, ἀφρόντιστα. Ἐνῶ ἡ πεζὴ ποιησις θέλει ἰσχυρῶς περισσότερη καὶ λεπτότερη τεχνική, καὶ εἶναι τέχνη πρὸ παντός. Τέχνη μάλιστα μὲ τὴν ὁποίαν ὀλίγοι καταπίαστηκαν, ἄφοῦ καὶ ἡ γλῶσσα μας εἶναι τόσο δύσκολη εἰς τὴν ρυθμικὴν ἀπόδοσιν· λόγῳ τῶν τόσων τῆς ἀνωμαλιῶν. Ὁ κ. Ταγκόπουλος εἴπαμε ὅτι τραγουδάει ἀφρόντιστα τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ δὲν βλέπει παρὰ μόνον λουλούδια, ἔρωτες, ταξίδια. Ὅμοιως μέσα σ' αὐτὰ, ὑπάρχουν συχνὰ ἀγκάθια στὰ λουλούδια, δράματα στοὺς ἔρωτες, καὶ τρικυμίες στὰ ταξίδια. Ἐξῶ δὲ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀγάθη μου στὸν ποιητὴ : ὅτι τὰ προσπερνᾷ καὶ δὲν τὰ καταδέχεται τὰ πάθη, κραιπνῶντας μόνον τὶς χαρὰς, ἐνῶ τὰ πάθη μὲ τὰ πάθη τους εἶναι ἐκεῖνα πού τὸν ἐκράτησαν ἀγρυπνοὺς τὶς νύχτες νὰ γρόφῃ καὶ πού τοῦφεραν στὰ μάτια μαῦρα δάκρυα νὰ γεμίση τὶς σελίδες τῶν βιβλίων του. Ἀλλ' αὐτός εἶναι ὁ ποιητής : ἀκατάδεχτος καὶ ἀλύγιστος, ἀδάκρυτος, ν' ἀνεβαίνει στὸ σταυρὸ του καὶ νὰ τραγουδᾷ...

Ἐφημ. «Ἐλεύθερον Βῆμα», 29 Ἰουνίου 1924).

ΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΗΤΕ

— Τὸ ἀπόσπασμα πού δημοσιεύουμε ἀπὸ τὸν «Ἀλήτη» τοῦ Γερ. Σπαταλά, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀρχὴ ἑνὸς μεγάλου ἐπικολυρικῶν ποιήματος, πού ὁ ποιητὴς ἐμπνεύστηκε κατὰ τὴ διάρκειαν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, καὶ ξετυλίγεται στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Διακηρύττει ὅτι,

ἐκτίθεται εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν κατὰ τὴν 5ην Ἰουνίου 1924, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 11—12 π. μ.

1ον. Ἡ προμήθεια 300 στατήρων ἀσβέστου μηχανῆς πρὸς χρῆσιν τῶν ρυπαινομένων τοίχων τῆς πόλεως.

2ον. Ἡ διὰ βυτιοφόρων κάρρων ἀσβέστωσης τῶν ρυπαινομένων τοίχων τῆς πόλεως.

3ον. Ἐπαναληπτικὴ δημοπρασία προμηθείας 600 στατήρων ἀσβέστου μηχανῆς πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτ. Σφαγείων.

Συμφώνως τοῖς ὅροις σχετικῆς καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν συγγραφῆς ὑποχρεώσεων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Μαΐου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

διακηρύττει ὅτι, αἱ ὀρισθεῖσαι τὴν 5ην τρ. μ. κατωτέρω μειοδοτικαὶ δημοπρασίαι ἀνεβλήθησαν λόγῳ τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀναλήψεως, θέλουσι δὲ ἐνεργηθῆναι τὴν 7ην τρ. Ἰουνίου 1924, ἡμέραν Σάββατον ἀπὸ τῆς 11-12 π. μ. ὥρας ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι (γραφεῖον Δημάρχου).

Αἱ δημοπρασίαι αὗται εἶνε αἱ ἐξῆς :

α') Ἡ προμήθεια 300 στατήρων ἀσβέστου μηχανῆς πρὸς χρῆσιν τῶν ρυπαινομένων τοίχων ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν.

β') Ἡ διὰ βυτιοφόρων κάρρων μεταφορὰ ρευστῆς ἀσβέστου πρὸς ἀσβέστωση τῶν αὐτῶν τοίχων.

γ') Ἡ προμήθεια 600 στατήρων ἀσβέστου μηχανῆς πρὸς χρῆσιν τῶν Δημ. Σφαγείων.

δ') Ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ἀτμολέβητος τῶν Δημ. Σφαγείων δι' ἣν πρώτη ἀνωτάτη προσφορὰ ὀρίζεται εἰς δραχμὰς 20 χιλιάδας, καὶ

ε') Ἡ ἀποκομιδὴ τῶν αἰμάτων καὶ ἀπορριμμάτων ἐν γένει, ὡς καὶ

τῆς κόπρου στερεᾶς καὶ ὑγρᾶς ἐκ τῶν Δημ. Σφαγείων διὰ δύο ἵππων μετὰ τῶν καρραγωγέων, ἐπὶ ἡμερομισθίῳ δι' ἕκαστον καρραγωγέα μετὰ τοῦ ἵππου τοῦ δραχ. 54.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 4 Ἰουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

διακηρύττει ὅτι,

ἐκτίθεται εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν κατὰ τὴν 12ην Ἰουνίου 1924 ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 11—12 π. μ. ἐνώπιον τῆς Δημαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς ἢ συμπλήρωσις τοῦ ἀνατολικοῦ τοιχώματος τοῦ κήπου τῶν Μουσῶν (Πλατεῖα Συντάγματος).

Σχετικαὶ πληροφορίες, Τμήμα Ἀρχιτεκτονικόν.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 7η Ἰουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

γνωστοποιεῖ ὅτι,

τὴν 19ην Ἰουνίου ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 12ην ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι ἐπαναληπτικὴ μειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν ἀποκομιδὴν τῶν αἰμάτων, ἀπορριμμάτων ἐν γένει καὶ τῆς κόπρου ἐκ τῶν Δημ. Σφαγείων. Πᾶσα προσφορὰ δεκτὴ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 9 Ἰουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

γνωστοποιεί ότι τήν 12ην Ιουνίου ημέραν Πέμπτην και ὥραν 12ην ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι ἐπαναληπτικὴ μειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀτμολέβητος τῶν Δημοτικῶν Σφαγείων. Πρώτη ἀνωτάτη προσφορὰ ὀρίζεται εἰς δραχμ. (24) εἴκοσι τέσσαρες χιλιάδας.

Ἀθήναι τῆ 9 Ιουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ ΠΑΤΣΗΣ

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων

γνωστοποιεῖ ὅτι τήν 24ην τρ.μ. Ιουνίου, ἡμέραν Τρίτην και ὥραν 12ην μεσημερινήν, ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι ἡ μειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀτμολέβητος τῶν Δημοτικῶν Σφαγείων. Πρώτη ἀνωτάτη προσφορὰ ὀρίζεται εἰς δραχμὰς εἴκοσι ὀκτὼ χιλιάδας.

Ἀθήναι τῆ 19 Ιουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΣ

ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΕΩΣ ΟΔΩΝ

Ἐκτίθεται εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν δι' ἐγγράφων ἐσφραγισμένων προσφορῶν τιμολογίου ἢ κατασκευὴ τέσσαράκοντα περίπου χιλιάδων τετραγωνικῶν μέτρων μονίμων ἀσφαλτικῶν ὁδοστρωμάτων καὶ τῶν συναφῶν τούτοις ἐργασιῶν ἐπὶ δημοτικῶν ὁδῶν τῆς κεντρικῆς πύλεως τῶν Ἀθηνῶν, συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς σχετικῆς πλήρους ἡμῶν διακηρύξεως καὶ συγγραφῆς ὑποχρέωσεων, ὧν οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ λάβωσι γινῶσιν παρὰ τῆ Γεν. Διευθύνσει τῶν Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καθ' ἑκάστην 10—12 π. μ.

Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ τήν 23ην Ιουνίου ε. ζ. ἡμέραν Δευτέραν και ὥραν 11—12 π. μ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 17η Ιουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
ΣΠ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

γνωστοποιεί ότι τήν 3ην 'Ιουλίου έ. έ. εκτίθεται εις πλειοδοτικήν δημοπρασίαν εν τῷ δημοτικῷ καταστήματι (γραφεῖον Δημάρχου) τὸ καινούργιες οἰκοδομικόν ὑλικόν· ἤτοι ἡ ξυλεία τῆς στέγης καὶ τῶν πατώματων, παραθυρόφυλλα καὶ λοιπὰ κουρώματα, κέρταμοι κλπ. τῆς ἐν 'Αμφρουσίῳ δημοτικῆς οἰκίας, πρώην Ρίφελ, με πᾶσαν προσφορὰν δεκτὴν.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 28 'Ιουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων διακηρύττει ὅτι δέχεται προσφορὰς ἐν-τραχιστός διὰ τὴν κατασκευὴν 20 κιβωτίων καθαρῶτητος καὶ 10 χειρομαξίων καθαρῶτητος μέχρι τῆς 3ης 'Ιουλίου, ὥρας 11ης π. μ., συμφώνως πρὸς τὰ κατεθειμένα δείγματα καὶ ἔργου ἐν τῷ τμήματι Ὑποθηκῆς τοῦ Δήμου.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 25 'Ιουνίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ ΠΑΤΣΗΣ

ΤΟ ΑΔΕΛΦΑΤΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

δέχεται προσφορὰς μέχρι τῆς προσεχοῦς Τετάρτης (2 'Ιουλίου έ. έ.) διὰ τὴν ἀνάγεισιν κτιρίων καὶ μεταρρυθμίσιν τοῦ Νοσοκομείου.

Ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ἡ διακήρυξις εἰσὶ κατεθειμένα παρὰ τῆ Διευθύνσει τοῦ Νοσοκομείου, ὧν οἱ βουλόμενοι δύνανται καθ' ἐκείστην νὰ λαμβάνωσι γνῶσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 25 'Ιουνίου 1924.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀδελφάτου
Σ. ΠΑΤΣΗΣ